

TÖMBREHABILITÁCIÓ ÉS KÖRNYEZETALAKÍTÁS

A kiadvány szakmai tartalma kapcsolódik a „Minőség-orientált, összehangolt oktatási és K+F+I stratégia, valamint működési modell kidolgozása a Műegyetemen” c. projekt szakmai célkitűzéseinek megvalósításához. A projekt megvalósítását az Új Széchenyi Terv TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0002 programja támogatja.

**Kiadja
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar
Urbanisztika Tanszéke
Felelős kiadó: Pálfy Sándor DLA**

**A kiadványt szerkesztette és írta: Körner Zsuzsa PhD, Varga Imre
Lektor: Locsmándi Gábor PhD
– kézirat lezárva 2012. január –**

**© BME Urbanisztika Tanszék, 2012
www.urb.bme.hu**

ISBN 9789633130513

Minden jog fenntartva.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ

VÁROSÉPÍTÉSZETI TERVEK RAJZI ÁBRÁZOLÁSA (1-2)

TÖRTÉNETI VÁROSSZÖVET

A 19. századi bérházai

Jellegzetes telekbeépítések és alaprajzok 1890 – 1945 között

A történeti városszövet telekbeépítési típusai és alaprajzi rendszerei

Belső-Erzsébetváros beépítési tipológiája

Újlipótváros tömbjeinek beépítési tipológiája

Graz, 19. századi bérpalota korszerűsítése

TÖMBREHABILITÁCIÓ

Berlin, Kreuzberg negyed rehabilitációja

Berlin, Oranien utcai tömbrehabilitáció

Budapest, ferencvárosi tömbrehabilitáció

Budapest, Futó utcai tömbrehabilitáció

Budapest, Dandár utcai tömbrehabilitáció

Budapest, Bécsi úti tömbrehabilitáció

Kecskemét, Rákóczi úti tömbrehabilitáció

Budapest, Fehérhajú utcai tömbrehabilitációs terv

Debrecen, passzázsrendszer a Gambrinus tömbben

Graz, passzázsrendszer a Mura mentén

KÖRNYEZETALAKÍTÁS

Gyalogosok környezete

Parkolók

Lakóutcák

Vegyeshasználatú utak

Utcabútorok

Budapest, Szabadság téri interaktív szökőkút

Vertikális zöldfelületek

Budapest, Hollán utca gyalogosítása

Budapest, Pozsonyi út humanizálása

Győr, egyetemi negyed környezetalkítása

Budapest, Lőrinc pap téri jezsuita templom közösségi tere

Budapest, Kossuth tér rendezése

Pécs, Széchenyi tér környezetalkítása

Budapest, Erzsébet téri Kulturális Központ és Park

Budapest, Belváros új főutcája

Budapest, Belváros új főutcája (Egyetem tér)

BEVEZETŐ

A városrehabilitáció körébe tartozó tervek készítésekor nélkülözhetetlen a történeti városszövetet alkotó telkek beépítési módjainak és az ezzel szorosan összefüggő bérhálóprajzi rendszerek ismerete. Az ábragyűjtemény nemcsak az építészmérnök hallgatók városépítészeti terveinek elkészítéséhez ad segítséget, hanem mindazoknak, akik magyar és nemzetközi példák segítségével bővíteni szeretnék ismereteiket a rehabilitáció és a környezetalakítás terén. Terjedelmi okokból nem állt módunkban a külföldön kialakult sajátos beépítési formák ismertetése, ezért főként hazai példákra támaszkodtunk. A 19. századi épületek korszerűsítése során nem csak alaprajzok módosítására lehet szükség, sokszor felmerül a tömeg bővítése vagy csökkentése, a homlokzat és a tetőformák átalakítása. Alapvető szempont, hogy korszerű eszközökkel, egyúttal az értékőrzés-értékteremtés elvének szem előtt tartásával hajtsuk végre a szükséges változtatásokat.

Tömbrehabilitációnak nevezzük a városmegújításnak azta megoldását, amikor tömbönként, egységes tervek alapján történik a megújítás. Nem kívánunk 1980 előtti példákkal foglalkozni, az általunk bemutatott régebbi példák kiválasztásánál is azt tartottuk szem előtt, hogy azok szemlélete, megvalósításuk feltételrendszere a mai tervezőknek is pozitív üzenetet hordozzon.

A környezetalakítási javaslatok kidolgozása egyaránt igényel épülettervezési és közterülettervezési ismereteket. Rajzos gyűjteményünkben az utóbbiak megszerzéséhez kívánunk tervezési elveket és megoldási eszközöket felsorakoztatni. Számos megvalósult példát közlünk, így lehetőség van a megoldások helyszínen történő megismerésére.

A bemutatott tervek környezetalakítási munkarésében megjelenik az M=1:500, és az M=1:200 (1:250) lépték. A közterületek vonatkozásában mindkettő „mélysége” lényeges eltéréseket mutathat annak megfelelően, hogy vázlattervről, tanulmánytervről, tervpályázatról vagy engedélyezési, illetve kiviteli tervről van szó. Utóbbi készítésekor már ismertek a térszint alatti közművek vonalai, a választott burkolóanyagok pontos méretei és a növényzet típusai, kiviteli tervekben rögzülnek a rakásrendek és a növénykaszetták kialakításának módjai, 10-20 cm-es pontossággal megállapítják a tereprendezett terület szintjeit stb. Előbbi esetben ugyanakkor a tervező az épületek földszinti funkcióinak figyelembe vételével „csak” elsődleges döntéseket hoz a burkolt és növényzettel fedett területek arányáról és helyéről, a gépjárműforgalom által használt vonalakról, a parkolás módjairól, a kiemelt szerephez jutó burkolatváltások helyéről. A közterületről alkotott „vízió” alátámasztását térmetszetek és kiviteli terv mélységét el nem érő részletrajzok szolgálhatják. Egyetemi hallgatók városépítészeti terveiben a tervpályázatok, vázlattervek, ajánlati tervek feldolgozási mélysége követendő. A szerzők köszönetet mondanak Fülöp Juditnak, Perczel Annának, Alföldi György DLA-nak és Locsmándi Gábor PhD lektornak a munka során nyújtott segítségükért.

VÁROSÉPÍTÉSZETI TERVEK RAJZI ÁBRÁZOLÁSA (2)

A közvetlen környezet, szabadterek bemutatása	ábrázolni kell az épülethez kapcsolódó legfontosabb eltérő funkciójú területi egységeket sematikusan, a feltáró utakat - a gyalogos és gépkocsi közlekedésre alkalmas utakat elkülönítve és az épületet kiszolgáló parkolókat	ábrázolni kell az épülethez kapcsolódó legfontosabb zöldfelületi egységeket, a feltáró utakat - a gyalogos és gépkocsi közlekedésre alkalmas utakat elkülönítve és az épületet kiszolgáló parkolókat	ábrázolni kell <ul style="list-style-type: none"> • az épület belső funkcióval együtt dolgozó zöldfelületi egységeket • a magán teraszokat, magán kerteket • az épületet közvetlenül feltáró utakat • a gyalogos és gépkocsi közlekedésre alkalmas utakat elkülönítve • az épületet kiszolgáló parkolókat
	a rajzon be kell mutatni a legfontosabb közterületi elemeket	a rajzon el kell különíteni a különböző burkolatú felületi egységeket /pl. térkő, aszfalt, zöld, víz, stb./	a rajzon el kell különíteni a különböző burkolatú felületi egységeket /pl. térkő, aszfalt, zöld, víz, stb./
		a környezet ábrázolásánál fontos, hogy tervezői szándék szerinti legfontosabb elemek kerüljenek plasztikusan megjelenítésre, a szintviszonyok bemutatásával (szintkülönbségek, támfalak, stb) együtt	a környezet minél plasztikusabb megjelenítésének, a szintviszonyok (szintkülönbségek, támfalak, stb...) ábrázolásának hatásos eszköze az árnyékolás olyan módon, hogy az egyéb információk ne szoruljanak háttérbe
		a zöldfelületi rendszer téralakítás szempontjából lényeges elemeit	a zöldfelületi rendszer téralakítás szempontjából lényeges elemeit
		a zöldfelületi elemek közül a legfontosabbak ábrázolása: <ul style="list-style-type: none"> • szoliter fák (min Ø 4-10 m-es lombkorona átmérővel), • fasorok (min Ø 4-7 m-es lombkorona átmérővel); • facsoportok (különbféle egymáshoz grafikaiilag zártan Ø 3-10 m-es lombkoronájú fákkal); • a különböző burkolt felületek (sétára, pihenésre, szabadidő eltöltésre alkalmas felületek, vízfelületek) elkülönítése 	a különféle zöldfelületi elemek lehetnek <ul style="list-style-type: none"> • szoliter fák (min Ø 4-10 m-es lombkorona átmérővel), • fasorok (min Ø 4-7 m-es lombkorona átmérővel); • cserjék / bokrok – határoló sövényként vagy csoportban (különbféle formában és alakzatban lehet ábrázolni, de jellemzően kisebb méretben mint a fákat); • lehetnek burkolt felületek (sétára, pihenésre, szabadidő eltöltésre alkalmasak ezeknél célszerű a tervezett burkolat – fa, kő, téglá sematikus ábrázolása); • vízfelület • jellemző utcabútorok
Grafikai támogatás		a lépték csak a fő elhatározások bemutatására alkalmas, nagyon fontosak a tervezői döntések, hogy a tervre rádolgozott információk minél jobban kifejezzék a tervezői szándékot	fontos, hogy minden grafikai elem kipróbálva kerüljön kiválasztásra, a grafikai elemek egymáshoz való viszonya, a végső nyomtatás minőségi lehetősége (fekete-fehér, színes, felbontás) figyelembevételével kerüljön a kitöltés részletezettsége - vonalas, tömör, vagy fényképi alapú – megválasztásra
		a rajz kellő információ tartalma miatt a grafikai jelek mellett a legfontosabb információkat, tervezői szándékokat a terven jól megválasztott helyre, jó formájú és méretű szöveggel is fel kell tüntetni.	a rajz kellő információ tartalma miatt a grafikai jelek mellett a legfontosabb információkat, tervezői szándékokat a terven jól megválasztott helyre, jó formájú és méretű szöveggel is fel kell tüntetni.
		a tervlapra rá kell vezetni jelmagyarázattal a felhasznált grafikai eszközök jelentését	a tervlapra rá kell vezetni jelmagyarázattal a felhasznált grafikai eszközök jelentését

VÁROSÉPÍTÉSZETI TERVEK RAJZI ÁBRÁZOLÁSA (1)

	M 1/2000 léptékű terv	M 1/1000 léptékű terv	M 1/500 léptékű beépítési terv
Általános	A beépítés sémáját mutatja meg: a területfelhasználás, a területhasználat ábrázolása után az első olyan lépték, ahol már az épületeket is be lehet mutatni;	az 1/1000-as léptékű terv legfontosabb funkciója a városépítészeti elhatározások ábrázolása, amely a tervezett végállapotot mutatja be	az 1/500-as léptékű beépítési terv legfontosabb funkciója, hogy a városépítészeti és építészeti elhatározásokat együttesen ábrázolja, a rajz a tervezett végállapotot mutatja be
	a terv nem építési jogi szabályokat ábrázoló szabályozási tervfajta, de a tervezett kialakításnak illeszkednie kell a meglévő v. általunk tervezett szabályozási tervhez	a terv nem építési jogi szabályokat ábrázoló szabályozási tervfajta, de a tervezett kialakításnak illeszkednie kell a meglévő v. általunk tervezett szabályozási tervhez	a beépítési terv az egyik legfontosabb tervfajta fontos, hogy grafikai vonzó-meggyőző legyen,
	digitális vagy papír alapú alaptérkép felhasználásával kell előállítani a tervezési alaptérképet, égtáj megjelöléssel,	digitális vagy papír alapú alaptérkép felhasználásával kell előállítani a tervezési alaptérképet, égtáj megjelöléssel,	a beépítési terv nem építési jogi szabályokat ábrázoló szabályozási tervfajta, de a tervezett kialakításnak illeszkednie kell a meglévő v. általunk tervezett szabályozási tervhez
			digitális vagy papír alapú alaptérkép felhasználásával kell előállítani a tervezési alaptérképet, égtáj megjelöléssel,

A telek / terület egység bemutatása	a telekrendszert telekhatárokkal ábrázolni kell	a telekrendszert telekhatárokkal ábrázolni kell	a telekrendszert telekhatárokkal ábrázolni kell
	jellemző (változó) terepviszonyokat szematikusan ábrázolni kell (pl.: rétegvonalak, megadásaival)	jellemző (változó) terepviszonyokat ábrázolni kell (pl.: rétegvonalak, magassági pontok megadásával, vagy más megadott jelkulccsal)	jellemző (változó) terepviszonyokat ábrázolni kell (pl.: rétegvonalak, magassági pontok megadásával, vagy más megadott jelkulccsal)
	a közlekedés vonalait jelölni kell: kötöttpályás, gépkocsival járható és gyalogos / kerékpáros bontásban; a nagyobb parkoló felületeket jelöljük; a közösségi közlekedés megállóhelyeit is jelöljük	a közlekedésre kijelölt területeket funkció szerint elkülönítve kell ábrázolni: <ul style="list-style-type: none"> kétirányú utca esetében 2*3 m, nagy forgalmú utak esetén 2 vagy többször 3,5 m szélességű útfelülettel egyirányú utca esetén 5 m széles útfelülettel, a gyalogos felületet esetében, a járda szélessége 0,75m többszöröse, kerékpáros utak, 	a közlekedésre kijelölt területeket funkció szerint elkülönítve kell ábrázolni: <ul style="list-style-type: none"> kétirányú utca esetében 2*3 m, nagy forgalmú utak esetén 2 vagy többször 3,5 m szélességű útfelülettel egyirányú utca esetén 5 m széles útfelülettel, a gyalogos felületet esetében, a járda szélessége 0,75m többszöröse, kerékpáros utak,
Az épületek bemutatása	cél az épületek elhelyezkedésének a bemutatása felülnézetben,	cél az épületek elhelyezkedésének és a környezetének a bemutatása felülnézetben,	cél az épületek minél plasztikusabb megjelenítése felülnézetben
	a tervre rá kell írni az épületek szintszámát, az épületek funkcióját, vagy egyértelmű grafikai kóddal és jelmagyarázattal kell bemutatni	tetőfelülnézetben, magas tetős kialakítás esetén az épület függőleges határoló falait kell ábrázolni, és szaggatott vonallal a tetőkinyúlást, vagy a tetőt felülnézetben, önarnyékkal, vetett árnyékkal	tetőfelülnézetben, magas tetős kialakítás esetén az épület függőleges határoló falait kell ábrázolni, és szaggatott vonallal a tetőkinyúlást, vagy a tetőt felülnézetben, önarnyékkal, vetett árnyékkal
	legyen megkülönböztetve a megmaradó épület, meglévő növényzet;	az épület földszintjén átvezető átjárókat, a gyalogos és a jármű bejáratok megkülönböztetve /pl. szematikusan üres v. kitöltött nyíl/ ábrázolni	az épület földszintjén átvezető átjárókat, a gyalogos és a jármű bejáratok megkülönböztetve /pl. szematikusan üres v. kitöltött nyíl/ ábrázolni
		a tetőfelülnézetre rá kell írni a szintszámot, az épületek funkcióját, vagy egyértelmű grafikai kóddal és jelmagyarázattal kell bemutatni	a tetőfelülnézetre rá kell írni a szintszámot, az épületek funkcióját, vagy egyértelmű grafikai kóddal és jelmagyarázattal kell bemutatni
		legyen megkülönböztetve a megmaradó épület, meglévő növényzet;	legyen megkülönböztetve a megmaradó épület, meglévő növényzet;

A 19. SZÁZAD BÉRHÁZAI

A magyarországi bérlakásépítés a reformkor kezdetére vezethető vissza. A 19. század elején a bérház, mint jövedelemszerző tulajdon széles körben elfogadott lett. A bérházakban a lakások megközelítése szempontjából két rendszert alkalmaztak:

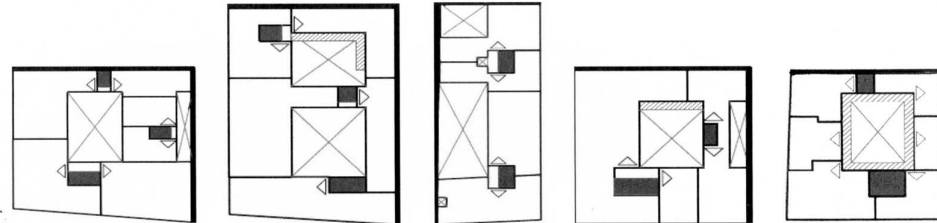
1. a lakásokat közvetlenül a lépcsőházakhoz kapcsolták (pl. Kardetter-ház 1812; Károlyi-ház 1840)

2. a lakásokat az udvari közös közlekedőkhöz (függőfolyosókhoz, fedett, árka-dos közlekedőkhöz) kapcsolták (pl. Kováts-ház 1815)

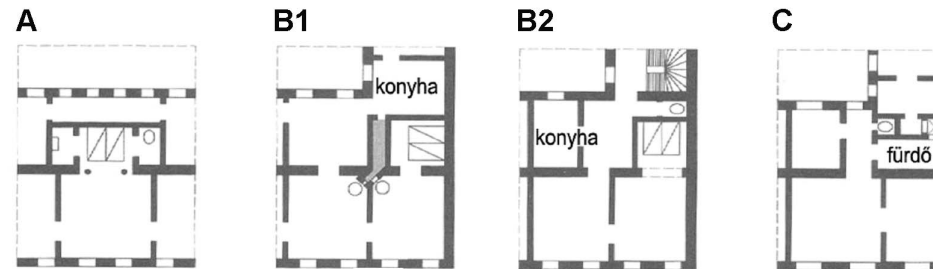
A kettő között átmeneti formák is kialakultak, például többudvaros házban gyakran csak az utcától távolabb lévő udvarba terveztek közös folyosót (pl. Horváth-ház 1816), másutt az udvarnak csak egy térfalára került közlekedő (pl. Pollack-ház 1822). Minél nagyobb lakásokat kívánt építeni az építető, annál kevésbé volt szükség közös közlekedő beiktatására.

A század első felében folyóvíz hiányában még a felső-középosztály 5-10 szobás lakásaiban sem alakítottak ki fürdőszobákat. Ugyanakkor kedvelt volt az alkóv (utcai szobából nyíló, ablak nélküli hálófülke), mely csak ritkán került udvar melletti pozícióba (A), helye többnyire az utcai és oldalszárnyak kereszteződésében kialakult „sötét” mezőben volt (B1, B2). A század utolsó negyedében a „sötét” mezőt már fürdőszobák, kamrák, WC-k céljára használták, az alkóvok végleg eltűntek az alaprajzokból (C). A munkásházak szoba-konyhás lakásaiban nem került sem alkóv, sem fürdőszoba, ahogy ez a Dankó u. 16. alaprajzában is látható.

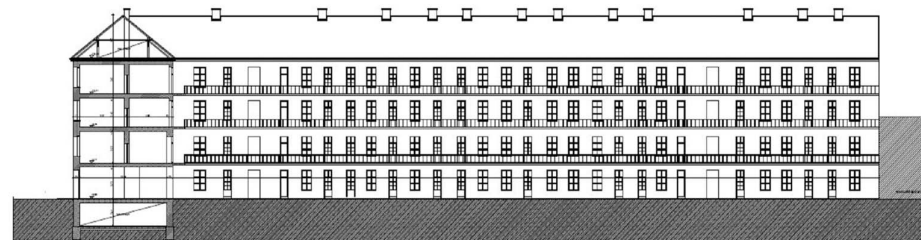
Kardetter-ház (1812) Horváth-ház (1816) Károlyi-ház (1840) Pollack-ház (1822) Kováts-ház (1815)

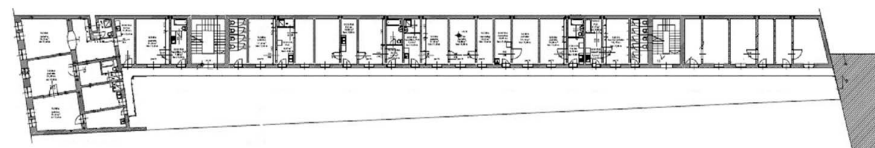
alaprajzi rendszerek a 19. század első felében

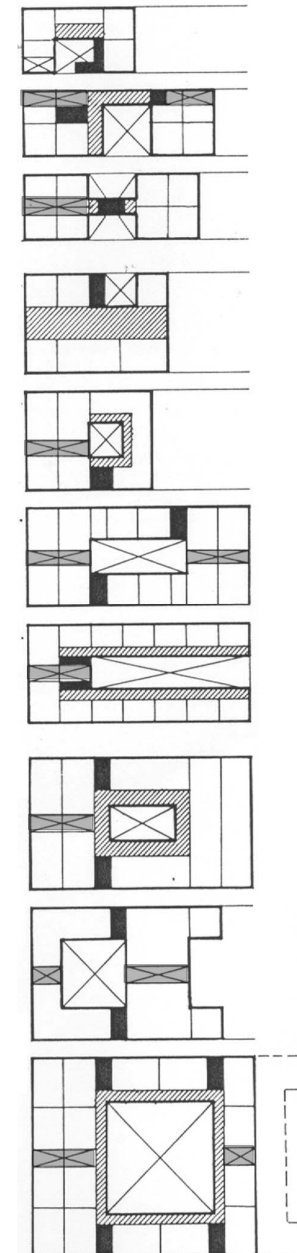
alkóvoktól a fürdőszobáig

Dankó utca 16. (1897) függőfolyosós munkásház metszete és alaprajza

Forrás:
Körner Zsuzsa: Városias beépítési formák, bérház- és lakástípusok. *Terc*, 2010
Rév8 Zrt. tervezőirodája

európai bérházak alaprajzi rendszerei a 19. században

JELLEGZETES TELEKBEÉPÍTÉSEK ÉS ALAPRAJZOK 1890- 1945 KÖZÖTT

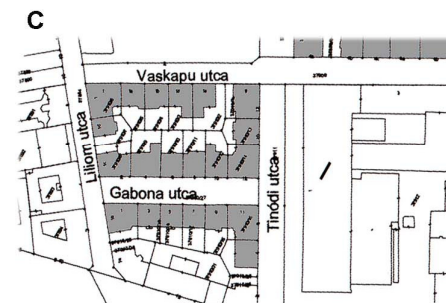
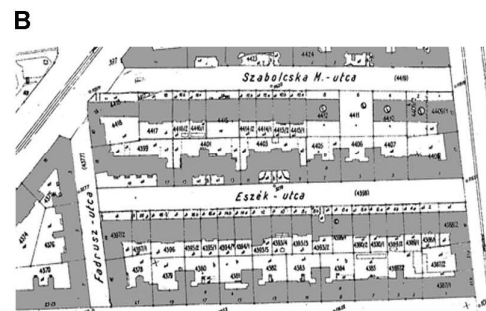
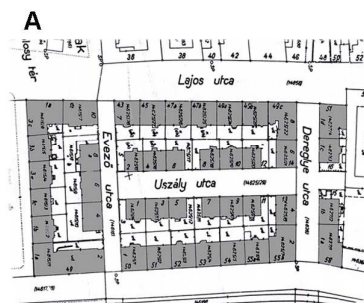
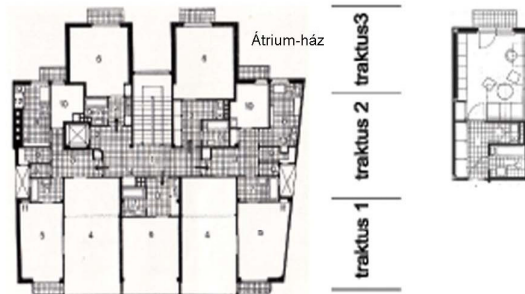
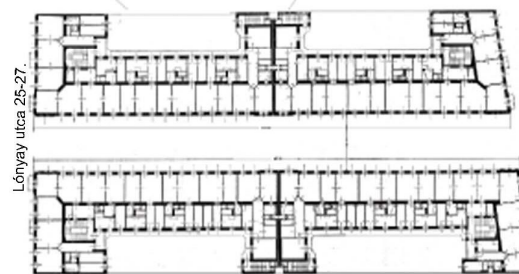
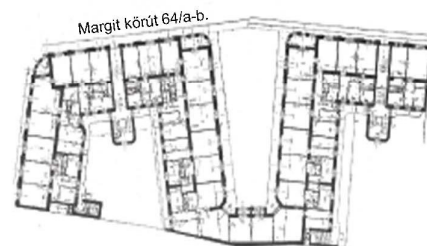
A századfordulón és a 20. század elején új beépítési és telekhasználati formák jelentek meg a város belterkein. A változást az kényszerítette ki, hogy a középosztály számára elfogadhatatlannak lettek a függőfolyosóra néző udvari lakások, mindenki a korábbi bérházakhoz képest kedvezőbb, homogénebb összetételű bérházban bérelhető utcai lakásra vágyott. Az építetők igényeit a tervezők az alábbi telekbeépítési megoldások segítségével elégítették ki:

1. oldaludvarok csatlakoztatásával kialakított „kvázi” utcákkal,
2. utca felé megnyitott udvarokkal (franciaudvarokkal) és előudvarokkal, vagyis az utcai front homlokzati hosszának növelésével

A „kvázi” utcák egyik szép példája a Közraktár utca és Lónyay utca között négy telekre épített bérházcsoport (Lónyay utca 25-27.), a franciaudvaros beépítés jellegzetességeit a Margit krt. 64/a-b. alatti bérház bemutatásával tesszük olvashatóvá. Mindkét esetben közöljük a telekbeépítés módját, a bérházak alaprajzait és építészeti arculatát.

A harmincas években a főváros a teljes tömbökre kiterjedő parcellázások esetében szorgalmazta a hátsó és oldalszárnyak nélküli, csatlakozó udvaros telekbeépítést, melynek segítségével összefüggő tömbbelső kialakítására nyílt lehetőség. Az 1934-ben adott adókedvezmények e beépítési formához kapcsolódtak, így érthető, hogy azt foghíjtelkeken is alkalmazták, ahogy ezt a Margit krt. 54. alatti Átrium-ház (tervező: Kozma Lajos) is mutatja. A korábbi közlési elveket követve bemutatjuk a lakóház tömbön belüli pozícióját és emeleti alaprajzát. Csatlakozó udvaros beépítésű tömbök létesültek többek között az Újlipótváros területén, a Lajos utca mentén (A), az Eszék utcában (B) és a Gabona utcában (C).

Forrás:
 Körner Zsuzsa: Városias beépítési formák, bérház- és lakástípusok. *Terc, Budapest, 2010*
 Magyar Építőművészet 1911/9, Építőipar 1911/32, Tér és Forma 1936/5-6

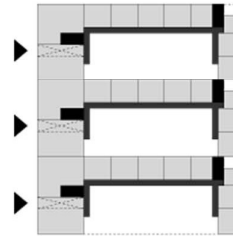

A TÖRTÉNETI VÁROSSZÖVET TELEKBEÉPÍTÉSI TÍPUSAI ÉS ALAPRAJZI RENDSZEREI

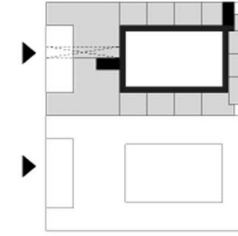
A 19. század első évtizedeire a reformkori pesti és budai bérházak alaprajzi rendszerei kiforrottak. A házak többségében a lakásokat függőfolyosókról lehetett megközelíteni. Az építési szabályzatok a min. udvar méretekre kedvezményeket adtak, amennyiben két szomszédos bérház udvarát csatlakoztatták (ikresítették). Az utcai épületszárnyak kéttraktusos, az oldal- és hátsószárnyak egytraktusos formában épültek, kivételt képeztek a hátsóudvaros házak.

A századfordulón a kedvezőbb lakásösszetétel érdekében az utcai épületszárnyak homlokzati hosszát gyakran megnövelték. Bár a keresztépületes beépítés Európában már ismert volt a 19. század utolsó negyedében, nálunk csak 1940-ben nevesítették, mint a keretes beépítés egyik, nagymélységű telken alkalmazható formáját. Az 1920-as évek társasház-as építkezései sok esetben 2-4 telekre is kiterjedtek, ilyenkor az előudvarok mélységének változtatásával a tervezőknek lehetőségük nyílt a beépítés „komponálására”.

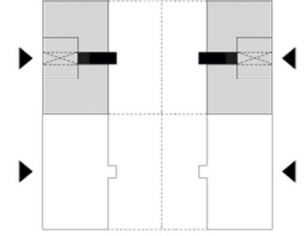
keskenytelkes U alakú

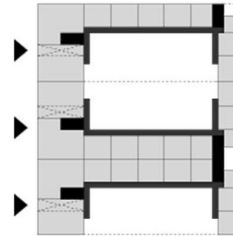
körülépített udvaros előudvarral

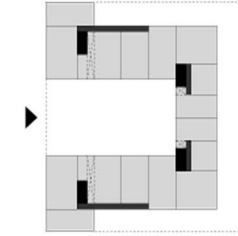
csatlakozó udvaros (20. század)

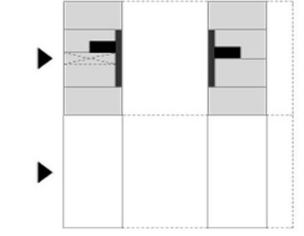
keskenytelkes U alakú ikresített

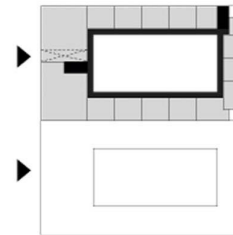
utca felé megnyitott udvaros

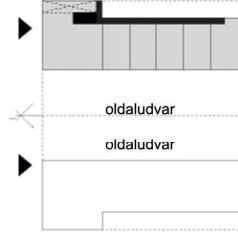
kereszt-épületes (20. század)

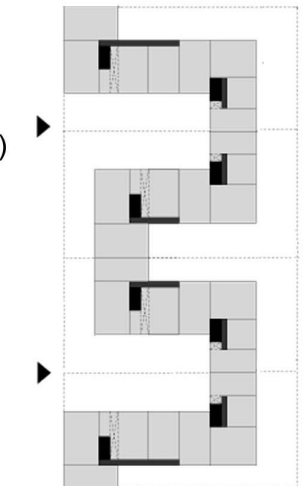
körülépített udvaros

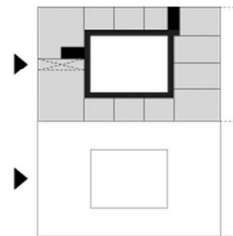
„kvázi” utcás (századforduló)

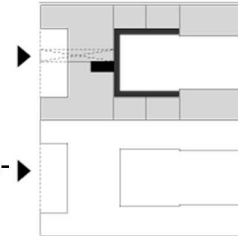
komponált „keretes” (20. század)

körülépített udvaros hátsóudvarral

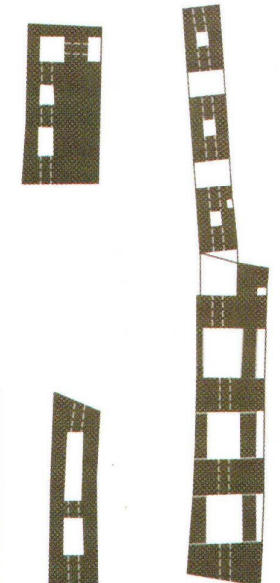
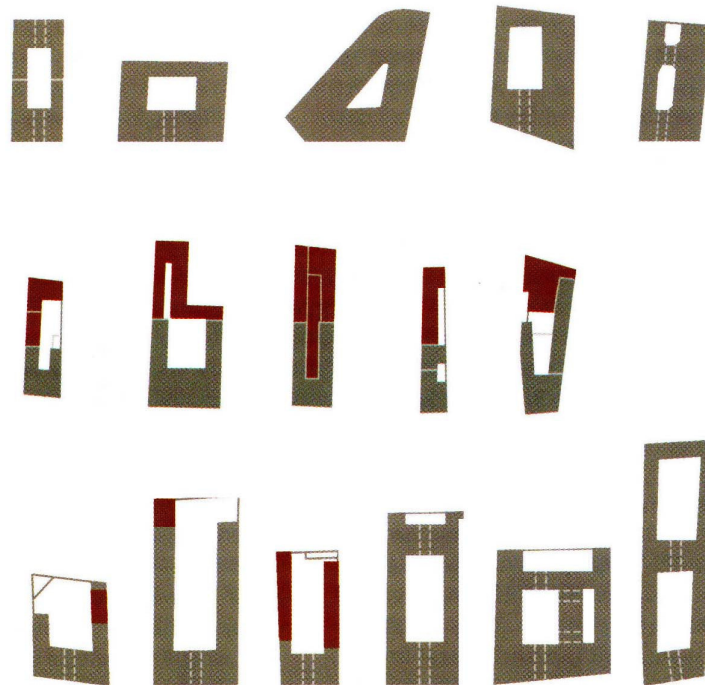

függőfolyosó-takarékos (századforduló)

BELSŐ-ERZSÉBETVÁROS BEÉPÍTÉSI TIPOLÓGIÁJA

A Belső-Erzsébetvárosban elkezdődött bontások, feújítások, új építkezések az elmúlt években sok vitára adtak alkalmat: feszültség támadt a bontásokkal járó fejlesztéseket, - közöttük az ún. Madách sétány kiépítését - támogató önkormányzati elképzelések és a városzövet megőrzését célul kitűző városvédők között. Perczel Anna több tanulmányban és cikkben részletesen elemzi az egykori zsidónegyed tömbjeinek telekszerkezetét, telkeinek beépítését és jellegzetes épületeit. Az általa bemutatott beépítési típusokat közöljük. Perczel kiemelte, hogy a negyed minden beépülési korszakában ismétlődtek a körülépített udvaros, az L és U alakú épületek, és sok esetben megőrződtek az egykori kertek. Egyedi beépítési formákra is kitért, ezek kialakulásában szerepet játszott, hogy egyes telkeken a lakófunkció mellett intézményi vagy ipari funkció is megjelent.

Forrás:
Perczel Anna: Pest régi zsidónegyede (helyzetértékelés és tanulmányterv). VÁTI Kht., 2004
Perczel Anna: Védtelen örökség/Unprotected heritage. Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatala 2008.

BUDAPEST, ÚJLIPÓTVÁROS TÖMBJEINEK BEÉPÍTÉSI TIPOLOGIÁJA

Újlipótváros területén a 19. század utolsó negyedéig főként ipari üzemek működtek. Az 1888-as várostérkép tanúsága szerint ezek többsége vagy a Duna, vagy a Váci út mentén helyezkedtek el. Különlegességnek számított Ybl Miklós egyetlen munkaháza, mely a 70-es évekig a Visegrádi utcában állt. A 19. század első felében lefektetett ortogonális utcaháló mentén kezdtek felépülni az első lakóépületek a Nagykörút vonalában, illetve a 20. század elején a Váci út és a Hegedüs Gyula utca között. A beépülő telkek többségén körülépített udvaros bérházak jelentek meg, a beépítés monotonitását csak a század végén kedvelté vált franciaudvaros épületek törték meg. Az 1930-as években tömbönkénti szabályozással csatlakozó udvaros beépítésű tömbök formálódtak a Szent István park környezetében, a Duna és a Pannónia utca között. Különlegességnek számítanak a Pozsonyi út mellett a Világörökség részét képező, század elején épített Palatinus házak, az általuk elfoglalt két tömbben a "kvázi" utcák egymásnak fordított hátsókeretek voltak. A városrész beépítése tehát szoros összefüggésben egyes építési szakaszok idején érvényben lévő építési szabályzatokkal, fővárosi határozatokkal, a fővárosi adókedvezmények területi vonatkozásaival. Ha szemügyre vesszük Újlipótváros Szent István körút és Victor Hugo utcák által határolt lakótelep nélküli részét, akkor beépítésük alapján a tömbök négy kategóriába sorolhatók:

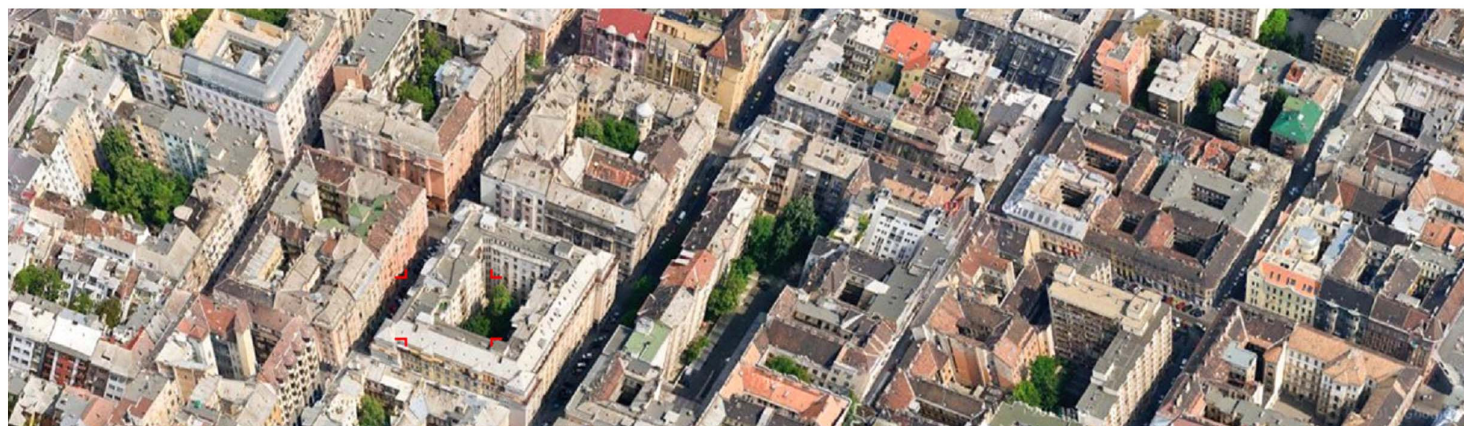
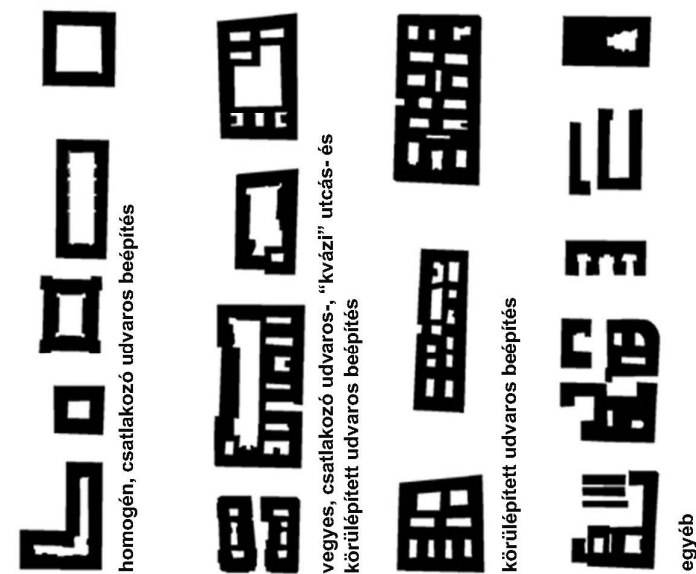
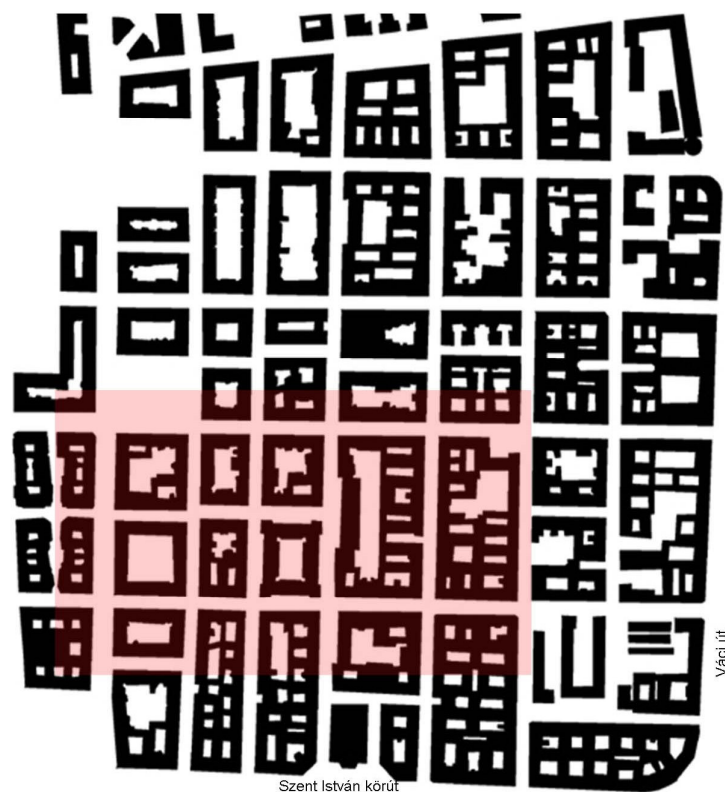
1. körülépített udvaros beépítésű tömbök
2. csatlakozó udvaros (formailag keretes) beépítésű tömbök
3. ezek vegyítése, valamint "kvázi" utcás beépítésű tömbök
4. egyéb beépítésű tömbök

Forrás:

Hatvan éves a XIII. kerület (Helytörténeti írások)

- Nieder Iván /1998./

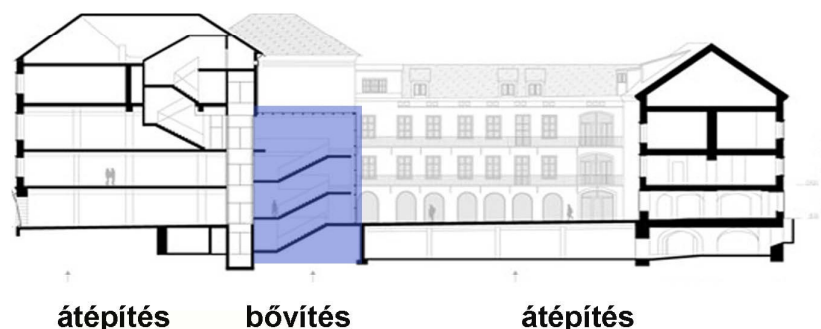
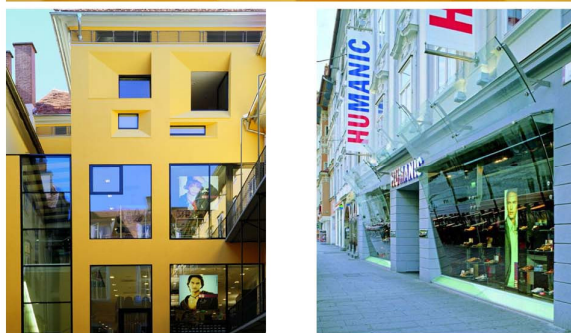
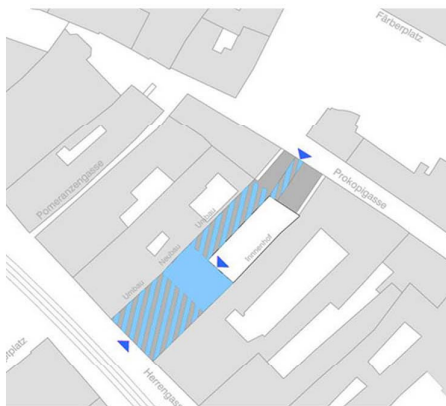
<http://exforrasbp.freeblog.hu/tags/%C3%9Aujlip%C3%9A3> (hallgatói rajz)

GRAZ, 19. SZÁZADI BÉRPALOTA KORSZERŰSÍTÉSE

Graz belvárosában a városi paloták és bérpaloták számos kereskedelmi fejlesztésnek adtak teret. A Humanic cipőáruház a Herrengasse 1. alatt építkezett. Az átmenő telken álló elegáns, 19. századi palota oldalszárnyának földszintjén egykor istállók voltak. Az átalakítások és bővítések az alábbi módon valósultak meg:

1. a Herrengassei utcai szárny minden szintjét áruházi eladótérek foglalják el, a kis udvari bővítésbe az eladótérek kiszolgáló lépcsőt helyezték el
 2. Az épület átmenő helyzetét kihasználva, a belső passzázshoz kapcsolódó oldalszárny földszintjét is a kereskedelmi funkcióra vették igénybe
 3. Az oldalszárny emeletein továbbra is lakások működnek, az új szituáció új, historizáló függőfolyosókat igényelt
 4. a Färberplatz utcai épületszárnyának földszintjén kávézó nyílt.
- A terveket a Grazi Iskola reprezentánsai, a lengyel származású építészek, Michael Szyszkowitz és Karla Kowalski készítették, a 4000m²-re kiterjedő beruházás 2007-ben fejeződött be.

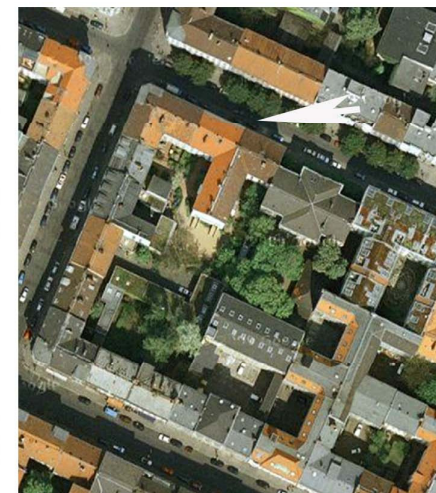
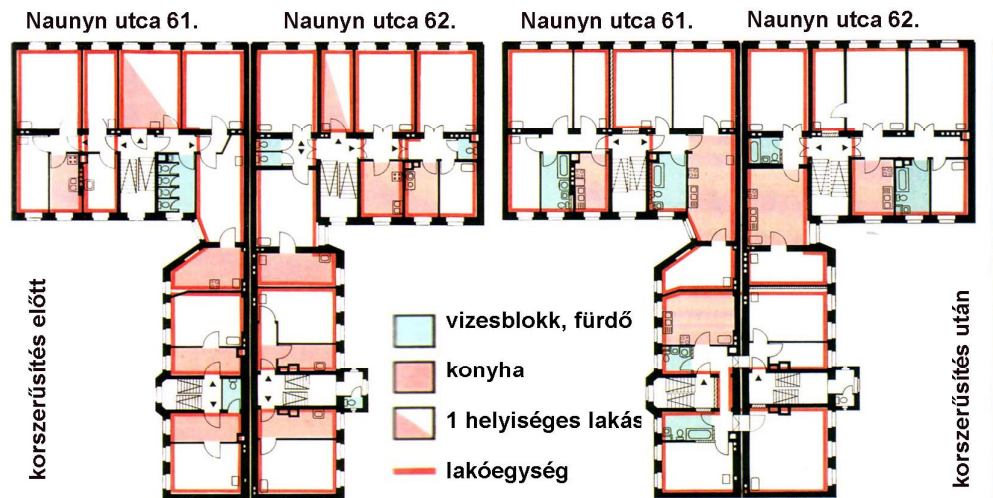

Forrás:
 Szyszkowitz portfolio.
 (http://www.szy-kow.at/szy-kow/02_portfolio/02_c_f_r_start.php?proid=88&hm=3&sm=999&alternativ=1)
 Humanic Flagship Store, Graz.
 (<http://www.architonic.com/aisht/humanic-flagship-store-szyszkowitz-kowalski/5100029>)

BERLIN, KREUZBERG NEGYED REHABILITÁCIÓJA

A háborút követően az 1970-es évek végéig Berlin a súlyos háborús sérülések sebeit mutató történeti városszövet bontását előirányzó lakásépítési programokat valósított meg. 1979-re megváltozott a szenátus koncepciója. Létrejött a Internationale Bauausstellung (IBA) GmbH nevű szervezet, mely a szenátussal karöltve a belső városrészek lakófunkciójának megerősítését, a történeti városrészek megőrzését célzó tömbrehabilitációt helyezte előtérbe a rombolás helyett. Első 10 éves programjának építési csúcsai 1984-ben és 1987-ben voltak, ekkor mintegy 10.000 lakást korszerűsítettek. A 80-as években az IBA által támogatott projekt-területek közé tartozott a sűrűn beépített Kreuzberg városnegyed. A radikális szemléletváltást tükrözi a negyed területére 1981-ben készült városmegújítási terv, mely úttörő volt a megőrzést célul tűző tervek sorában. Az évtized végén időrendi sorrendbe állították az IBA-program keretében, telkenként végrehajtott lakóház-korszerűsítéseket, ezek térképi összegzését közöljük. Kreuzberg területén tehát számos 19. században épült, komfort nélküli lakásokat tartalmazó, és magántulajdonú bérházat a magántőke állami támogatások igénybevételével felújított, korszerűsített. A Naunynstrasse 61. és 62. alatti lakóépületek között korabeli alaprajzaiban kisméretű, belső WC és fürdőszoba nélküli lakások, közös WC csoportok, valamint a magyar gyakorlatban is ismert egyhelyiséges lakások láthatók. A felújítások során minden lakás komfortos lett, felszámolták a közös konyhákat. A két szomszédos telek egyesítése az oldalszárnyak alaprajzi összekapcsolását is lehetővé tette.

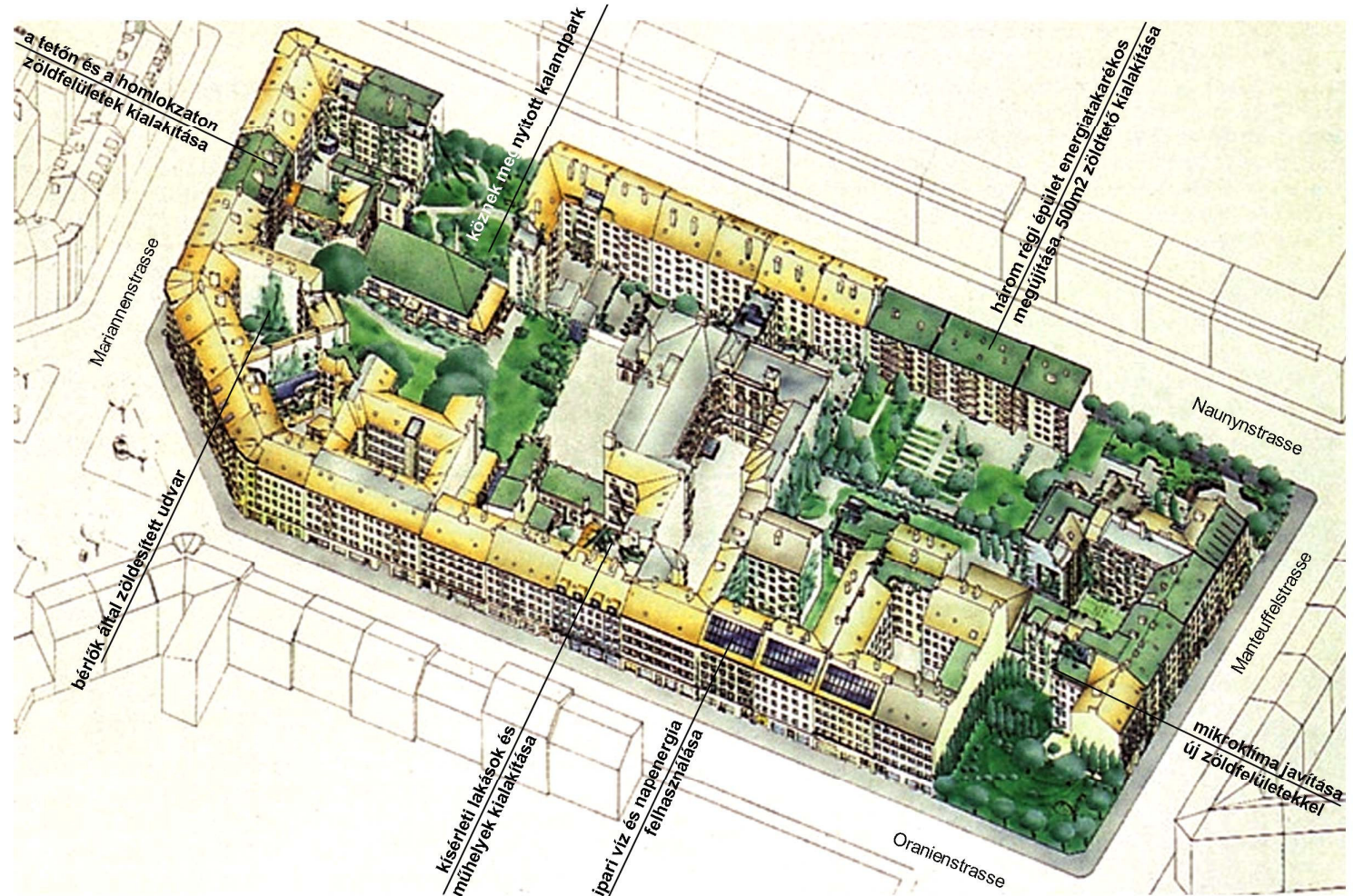
Forrás:
 Christiane Borgelt, Karin Ganssaue, Veronika Keckstein: *Mietshaus im Wandel Berlin, 1987*
 Bujdosó Győző, Kerékgyártó Béla, Szabó Árpád: *A modern város/építészet korrekciója: az IBA* (server.filozofia.bme.hu)

- 1984-re befejezett renoválás, korszerűsítés
- 1987-re befejezett renoválás, korszerűsítés
- IBA programban nem szereplő épületek
- 1984-ben megkezdett építkezések
- 1987-ben megkezdett építkezések

BERLIN, ORANIEN UTCAI TÖMBREHABILITÁCIÓ

1986-ban döntött a berlini Szenátus arról, hogy az Építésügyi Minisztériummal közös finanszírozásban egy kísérleti tömbrehabilitációs programot támogatót, és ennek első lépcsőjeként megújítja Berlin-Kreuzberg egyik elavult, un. 103-as tömbjét. 13 házat, mintegy 200 lakót és 15 üzletet vontak be a megvalósításba, melynek koordinátorai a kísérleti programokra szakosodott Stattbau cég, és az 1984 óta működő, a városmegújítással foglalkozó S.T.E.R.N cég lettek. Az előkészítés során nem kellett magántulajdonosokkal tárgyalni, mivel a tömb bérháza mind a nonprofit, lakóházépítéssel- és fenntartással foglalkozó „Luisenstadt” Gesellschaft (társaság) tulajdonában és kezelésében voltak. Az 1987-ben kezdődő, és 1991-ben befejezett program nem kívánta megváltoztatni a tömb hagyományos vegyes funkcionális jellegét, a rehabilitáció célja a lakókörnyezet minőségének ökológiai szemléletű javítása volt. Kiemelt szerepet kapott az energiatakarékosság ügye, a szürkevíz-hasznosítás, a mikroklimát javító zöldfelületek növelése valamint a fűtési költségek redukálása. Itt valósult meg először a bérlői részvételre alapozott megújítás modellje: a bérlőket (sok munkanélküli fiatal, kisjövedelmű házaspárok) bevonták a kivitelezésbe. Az előzetes tervek a befejezés évében 44%-os energiacsökkenéssel számoltak. A tömb axonometrikus rajzában bejelöltük a projekt házakra lebontott javaslatait. Fényképek érzékeltetik a változásokat: láthatók az Oranienstrasse-i tető-napkollektorok, valamint a magastetős közegben megvalósult tetőkertek.

Forrás:

Berlin: Model project of ecological urban renewal in Berlin Kreuzberg.

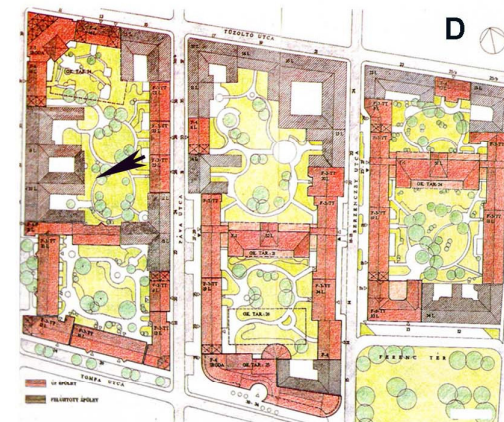
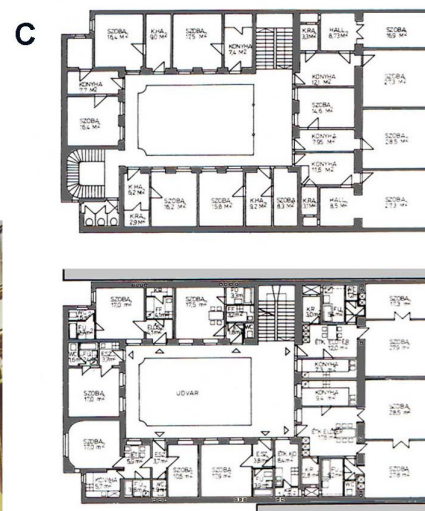
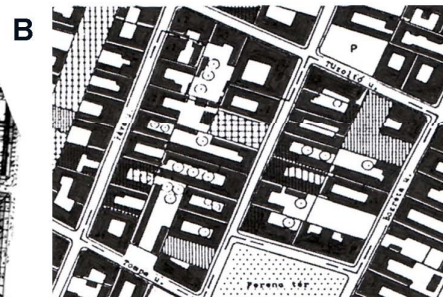
(www.eaue.de/winuwid/79.htm)

Peter Berg: Kreuzberger Kreislaufe: Block 103 – ein Modell für umweltorientierte, behutsame Stadterneuerung. S.T.E.R.N. - Gesellschaft der behutsamen Stadterneuerung, Berlin, 1987

BUDAPEST, FERENCVÁROSI REHABILITÁCIÓ

Az 1970-es évek végén a főváros szakítani kívánt a nagyfokú bontással járó rekonstrukciós elképzelésekkel, az ezt követően született javaslatokban a kialakult városszövet megújítása került előtérbe. A Városepítési Tanszéken Locsmándi Gábor irányításával olyan rendezési terv készült (A), mely a házvízgátalok anyagára támaszkodva a meglévő közterületeken utacsélesítéseket, zöldsávok telepítését, a tömbbelsőik egy részében gyalogospasszázsok, jelentős méretű új kertek, udvarok kialakítását javasolta. A terv a kialakult, alacsonyabb beépítésű területen (B) bontásra javasolta a leromlott földszintes és egyemeletes házakat, helyükön új lakóépületek építésével, a megtartandó épületek esetében tűzfaltakarásokkal, adott esetben homlokzatosításokkal számolt. E terv képezte a Ferenc tér és a Ferenc körút közötti területen megvalósított tömbrehabilitáció alapját, melynek építészeti tervei a Típustervben készültek Gyüre Zsolt irányításával. E terv részletét (D) 1992-ben közölte az Építőművészet folyóirat. Az alacsony komfortszintű lakásokat tartalmazó két- és háromemeletes eklektikus épületekben alaprajzi változtatásokra, komfortnövelésre volt szükség. Ez indokolta többek között a Liliom utca 33. korszerűsítését is. Tanulságos a közölt korabeli és a tervezett alaprajz (C) összevetése. A rendszerváltás után az új önkormányzat a lakóépületek tulajdonjogát megtartotta, ez tette lehetővé, hogy a megkezdett felújítások és új építkezések folytatódjanak egy vegyes tulajdonú önkormányzati vállalat irányításával.

Forrás:
 Gyüre Zsolt: Három tömb a Ferencvárosban
Magyar Építőművészet 1992/2-3
 Locsmándi Gábor: Városmegújítás a
 Ferencvárosban In: Városrehabilitáció és
 társadalom tanulmánykötet, szerkesztő:
 Egedy Tamás, MTA Földrajztudományi
 Kutatóintézet, Budapest, 2005.

BUDAPEST, FUTÓ UTCAI TÖMBÖK REHABILITÁCIÓJA

A köznyelvben csak 111-114 számokkal emlegetett tömbök a Középső-Józsefváros rehabilitációs akcióterületén találhatóak. A 114-es tömb jellemzően F+2-es, F+3-es házanyagát alapvetően 19. századi, átlagos építészeti minőséget képviselő bérházak alkották, a városi szövetbe a Futó utca vonalán földszintes házak is illeszkedtek. A 2001-es Kerületi Szabályozási Terv előírásai (utcatér bővítése, zöldfelületek növelése stb.) alapján folytatódott a tervezés. Ugyanebben az évben az OTP Ingatlan Rt. Zobóki Gábort bízta meg egy beépítési javaslat készítésével, aki tömegekkel körvonalazta a telkek beépítési lehetőségeit, és a Nap utca-Futó utca kereszteződésénél, az új épületek hátrahúzásával egy új városi teret vázolt fel. (Ennek méretei az új szabályozási tervben (2002) némileg csökkentek.) A továbbtervezés során megszűntek a 114-es tömb Futó utcai új lakóépületeinek alaprajzi változatai is, ezek összegzését is bemutatjuk a térfal tervezett arculatával együtt. A Futó utcai 20. alatti sarokház (tervezők: Alföldi György, Bach Péter, Milassin Gergely, Márk Péter) a tér meghatározó eleme lett. A körülötte felépült lakóházak (Futó u. 21., Futó u. 15-19., Futó u. 12-14.) lakásainak értékét növelte, hogy 2006-ben a városrehabilitációs program keretében a Józsefvárosi Rehabilitációs és Városfejlesztési Zrt. (Rév8) felújította az utcát. A csökkentett forgalmi kialakítás, a viacolor burkolat, az új teresedés növénydézsái, padjai, cserjéi gyalogosbarát környezetet, új értéket teremtettek a korábban rossz hírű területben. A beruházók elsősorban pályakezdő fiatalok, közepes jövedelmi viszonyok között élők vételi szándékával számoltak, ennek megfelelően sok másfél szobás lakás épült.

Forrás:

Alföldi György: Budapest – Józsefváros, Futó utca 20. - Nap utca 32-34. lakóépület.

Építészforum 2004. november

(<http://epiteszforum.hu/node/378>)

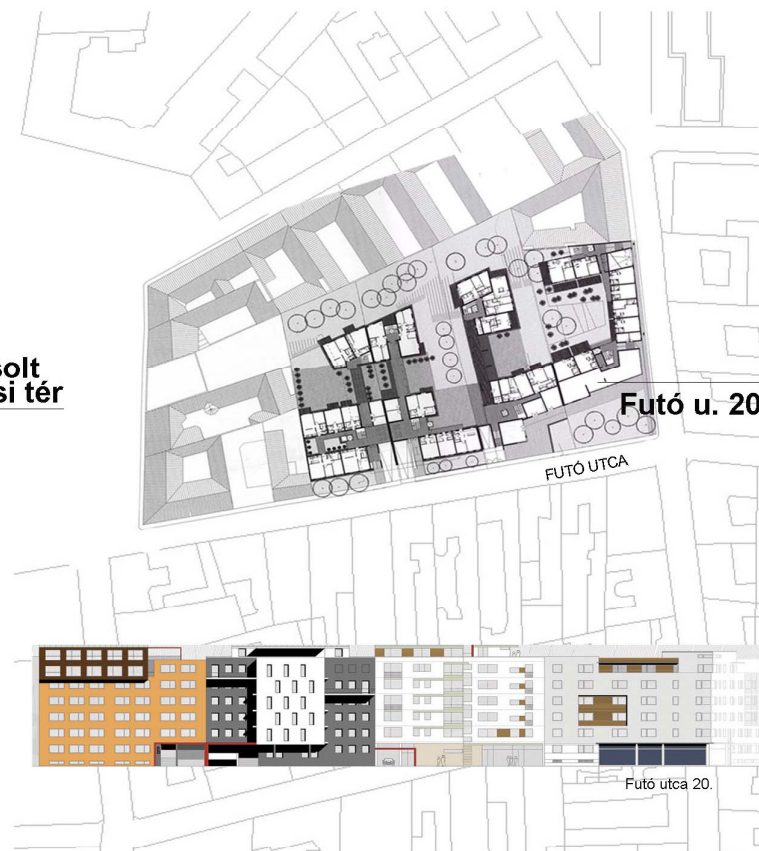
Haba Péter: Mátrix. Építészforum 2006. november

(<http://epiteszforum.hu/node/3917>)

beépítési javaslat 2001.

javasolt városi tér

Új városi tér részlete

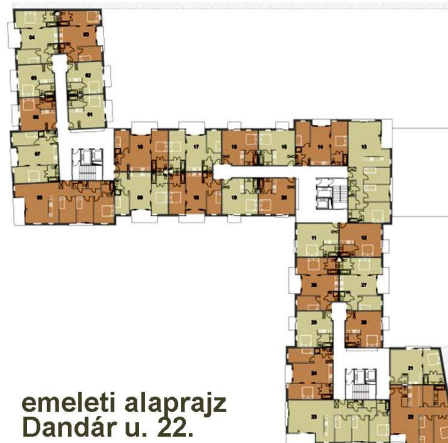
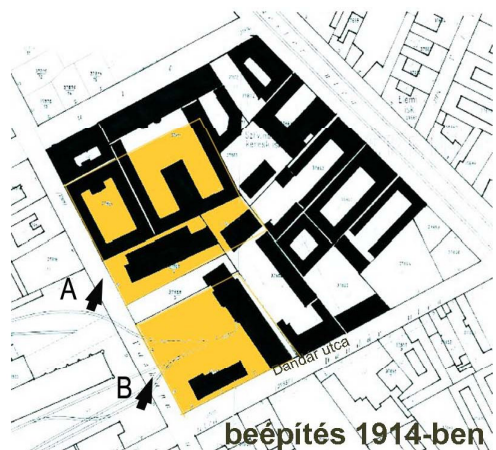

Futó utca 20.

BUDAPEST, DANDÁR UTCAI TÖMBREHABILITÁCIÓ

A tömb heterogén beépítésében ipari létesítmények és lakóházak találhatók. Sajátos érték az egykori Zwack üzem területén a gyár Ipar utcai bérháza, valamint századfordulón épült egyemeletes épülete, a helyi védtesség alatt álló Picolo palota. A „roncsolt” városszövetben a földszintes lakó- és ipar épületek közé beágyazódott többemeletes bérházak telkeinek határvonalain magas tűzfalak láthatók. Az eddig végrehajtott rehabilitációs munkák a Vaskapu utcára koncentrálták (az e célra igénybe vett telkeket sárga színnel emeltük ki az 1914-es beépítést mutató ábrában), itt új lakóépületek létesültek az utca, és egy új - Vaskapu utcára merőleges - közterületként kialakított gyalogos utca mentén. A Vaskapu utca 10-14. (A) alatt kialakított telken három új lakóépületet emeltek, és felújították a Picolo palotát (tervező: MM Művek Bt., átadás 2008). A hatemeletes épületek magasságban illeszkednek a Vaskapu és Ipar utcák kereszteződésében álló, 19. századi négyemeletes sarokházhoz. 2010-ben épült fel a Dandár utca 22. (B) alatti 187 lakásos, hatemeletes, tetőteres társasház (vezető tervező: Kruppa Gábor, munkatársak Soós Miklós, Tréki János). A tömböt határoló keskeny utcák légtérének javítása és közterületi pihenőhely létesítése céljából a lakóépület külső „öblében” új teret formáltak a Vaskapu és Dandár utcák kereszteződésénél.

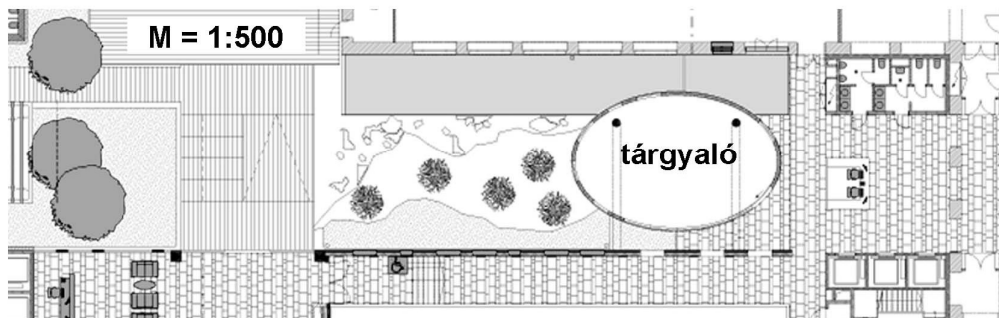
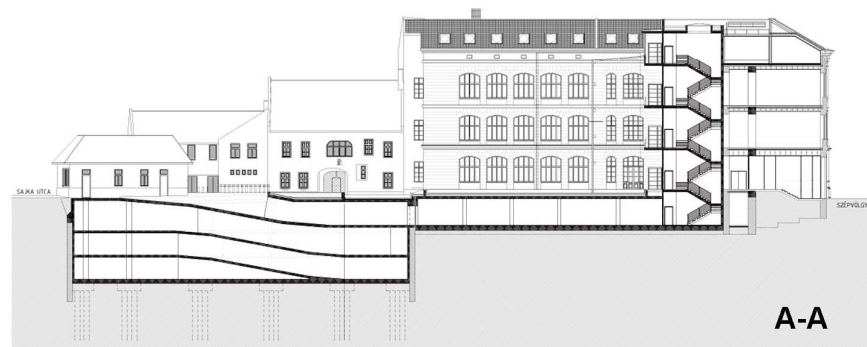
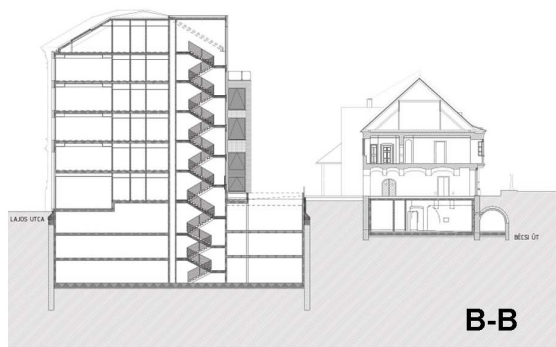
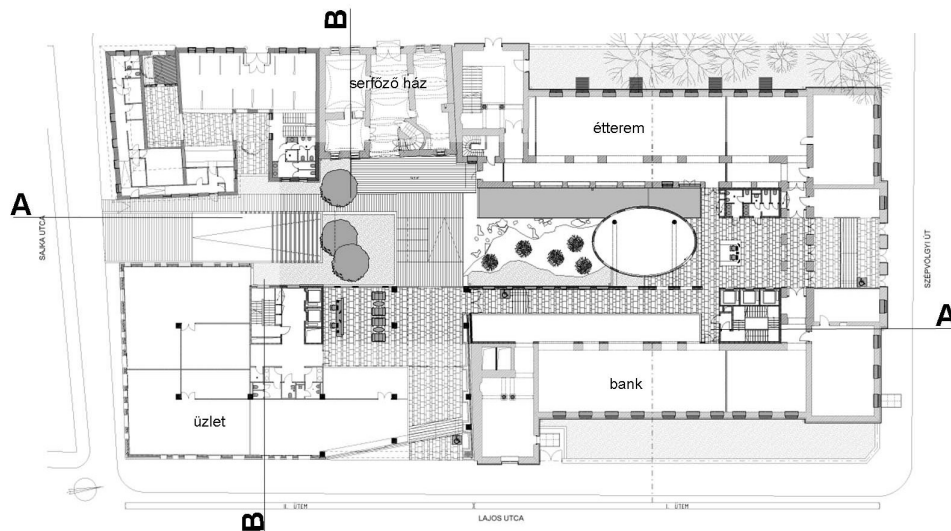
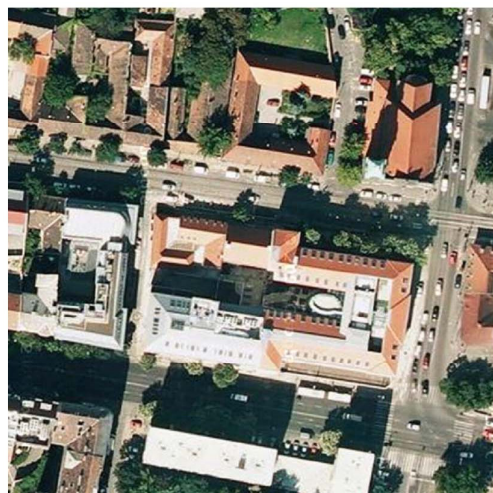
Forrás:
Urbanisztika Tanszék térképtára
Vizuális kombinatorika társasházak komponálva
- 22 Dandár Park. Építészfórum 2010 december
(<http://epiteszforum.hu/node/17607>)

BUDAPEST, BÉCSI ÚTI TÖMB REHABILITÁCIÓJA

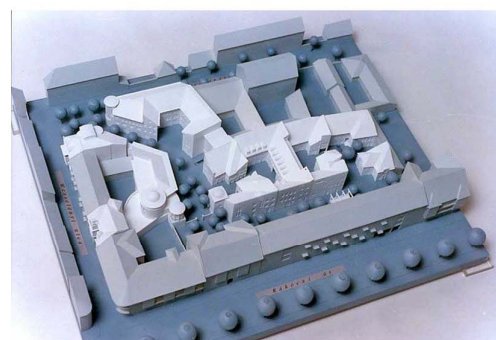
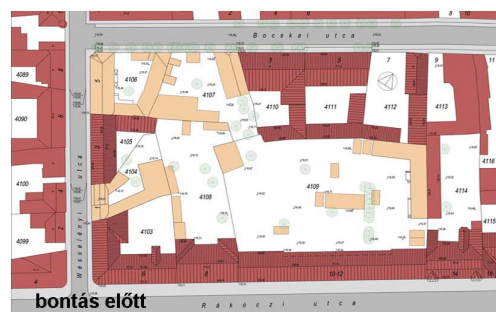
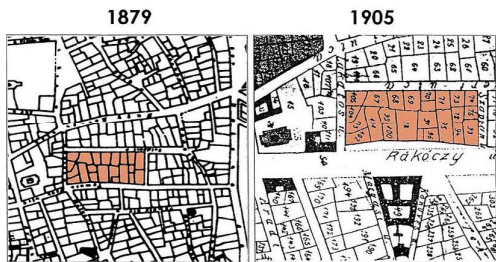
A tömb a II. és III. ker. határán, a Szépvölgyi út és Lajos utca forgalmas kereszteződésénél található. Óbuda egykor keskenytelkes, földszintes-egyeemeletes házakkal beépített kis tömbjének körvonalai egy 19. század második felében végrehajtott szabályozás nyomán rögzödtek, mely az 1890-es években lehetővé a korábbi utcaképet megtörő, volumenében és magasságában jelentős iskola felépülését. Az iskola megszűnését követő rehabilitáció céljai közé tartozott az iskolaépület hasznosítása, a roncsolt utcaképek lehetőség szerinti javítása. A beruházó (Biggeorge's NV Zrt.) megvette az iskola épületét, majd magántulajdonosaitól felvásárolta a területen lévő négy kisebb épületet. Mérlegelte a régi Óbuda alacsony beépítésű szövetének megőrzését, esetleges visszaépítését, és kompromisszumot hozott: a Lajos utcában előirányozta az iskolához csatlakozó földszintes épület bontását, ugyanakkor a Bécsi út felől a serfőzde kis műemléki épületének (építési év: 1780) és két szomszédos kis lakóház homlokzatának, tömegének megtartásával számolt. A telekhatárok megváltoztatása, az akciószerű építés lehetővé tette egy, a tömb-hosszsz tengelyében kialakított, Sajka utcáig nyitott, és a köznek 2009-ben átadott udvar kialakítását. A volt iskolaépületbe és a Lajos utca felőli új épületbe irodafunkció került, utóbbi alatt háromszintes garázs létesült. A tervezők (vezető tervezők: Plájer János, ifj. Peschka Alfréd) az új irodaszárny Lajos utca felőli homlokzatának anyagaként – tekintettel a szomszédos iskolaépület téglarchitektúrájára – vasbetonra helyezték Wienerberger „Cordoba” burkológlát irtak elő. A forgalmi utak zaja miatt a zajvédelem kiemelt jelentőséget kapott.

Forrás:
 Bécsi Corner. Építészfórum 2010
epiteszforum.hu/node/14502
 Bécsi Corner.
 (http://budapestjovojje.freeblog.hu/archives/2009/03/02/Becsi_Corner/)

KECSKEMÉT, RÁKÓCZI ÚTI TÖMBREHABILITÁCIÓ

A város Integrált Városfejlesztési Stratégiájában (IVS) kijelölt akcióterületek között szerepel a belváros jelentős része. Az itt végrehajtandó fejlesztések célja funkcióbővítő városrehabilitáció. Ezt többek között az is indokolja, hogy a város történeti főteréről a vasútállomás felé haladó tengely, a Rákóczi út elhanyagolt, határoló tömbjeinek túoldalai utcái napjainkban néptelenek, valamint a városban az idegenforgalom túlzottan kis területen, a történeti központ 1970-es, 80-as években végrehajtott városrekonstrukciója során gyalogosított főtéren és a régi sétálóutcán koncentrálódik. A városrehabilitáció keretében „összefüggő, magas minőségű közterületi rendszert” kívánnak kialakítani, bővíti a kulturális intézmények számát és a gyalogosutcák felületét. A főtér környezetében tervezett két tömbrehabilitáció (Ózsinagógatömb, Lordok passzázs környezete) területileg kapcsolódik a Rákóczi út már megújított egyik tömbjéhez (Rákóczi út – Wesselényi utca – Bocskai utca – Hajdú utca), melyre 1993-ban született meg az első beépítési javaslat. Az itt végrehajtott rehabilitáció keretében (módosított rendezési terv: Szilberhorn Erzsébet, Boros Pál, Vas Tibor 2004) a tömbbelsőben új lakóépületek jelentek meg, és egy udvaröblöket felfűző, átjárókkal tagolt, üzletekkel kísért gyalogos köztér (Frangepán sétány) formálódott. A sétány, mely több ütemben épült ki 1995 és 2007 között, kötődik a Rákóczi út revitalizálандó vonalához. A lakóépületeket Boros Pál DLA építész tervezte.

Forrás:
Torma Tamás: Kísvárosi kis promenád. A Bocskai-Rákóczi-Wesselényi utca közötti tömbrehabilitáció Kecskeméten. *Népszabadság* 2005. március 7. (<http://www.nol.hu/archivum/archiv-354075>)
Bujdosó Győző: Néhány gondolat egy beépítésről. *Kecskeméti tömbrekonstrukció. Magyar Építőművészet* 2004/1.

BUDAPEST, FEHÉRHAJÓ UTCAI TÖMBREHABILITÁCIÓS TERV

Budapest belvárosában a Sütő - Deák Ferenc utca - Bécsi - Fehérhajó utcák által határolt tömb egy 19. századi szabályozás nyomán nyerte el végleges alakját. 1872-ben – ahogy ezt a mellékelt Halácsy-féle térképrészlet is mutatja – a tömb még kinyúlt a Váci utcáig, és a Színház tér (Gizella tér=Vörösmarty tér) déli térfalát alkotta. A Fehérhajó utca (egykor Hajós utca) nyomvonala is más volt, északi térfala íves volt. A Halácsy-féle térkép már mutatja az ív „kiegyenesítését” célzó elfogadott szabályozási vonalat, de még nem közli a tömböt átvágó - a Petőfi Sándor utca folytatásában kiszabályozott - Bécsi utca határvonalait. (Az 1880-as évek fotói a Hajós utca északi térfalában még egy-kétemeletes bérházakat mutatnak.) A két utcaszabályozás végrehajtása kapcsán 1916-25 között a házak jelentős része lecserélődött, helyükön magasabb, 4-5 emeletes, sok esetben speciális üzlet-udvarokkal rendelkező bérházak épültek. Utóbbiak az utcáról is jól láthatók voltak, mivel a külső járdákhoz nem kapuval, hanem nagyméretű átjáróval kapcsolódtak. (Fehérhajó u. 12-14., Sütő u. 2=Fehérhajó u. 16.)

1985-ben rendezési terv készült a tömbre, mely a kereskedelmi funkció erősítése és a gyalogos közterületek növelése érdekében egy egész tömbre kiterjedő, az udvarokat átszövő passzázsrendszer kialakítását javasolta. E terv megvalósítása elmaradt, ugyanakkor napjainkban a Deák Ferenc utca ("Fashion street") megújult, az Immobilia fejlesztő társaság a térségben több épületet felvásárolt (Bécsi utca 2. és 8., Harmincad utca 3.). Célja az iroda- és a kereskedelmi funkció bővítése.

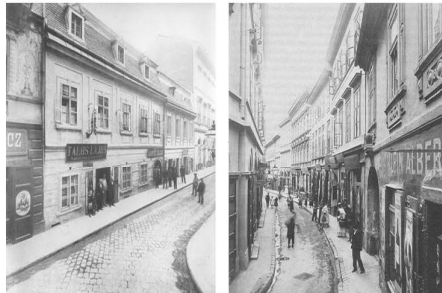
Forrás:
Lampel Miklós – Lampel Éva: Pesti bérházsors: várospolitika, városrehabilitáció. Argumentum Kiadó, 1998
Immobilia Real Estate and Development - Rólunk írták www.immobilia.hu/sajtoszoba/rolunk

beépítés 2012-ben

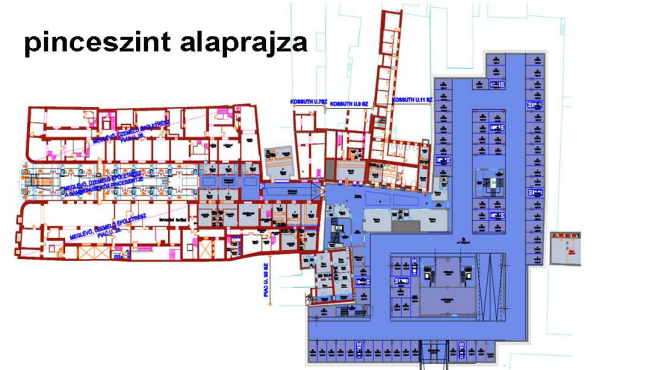
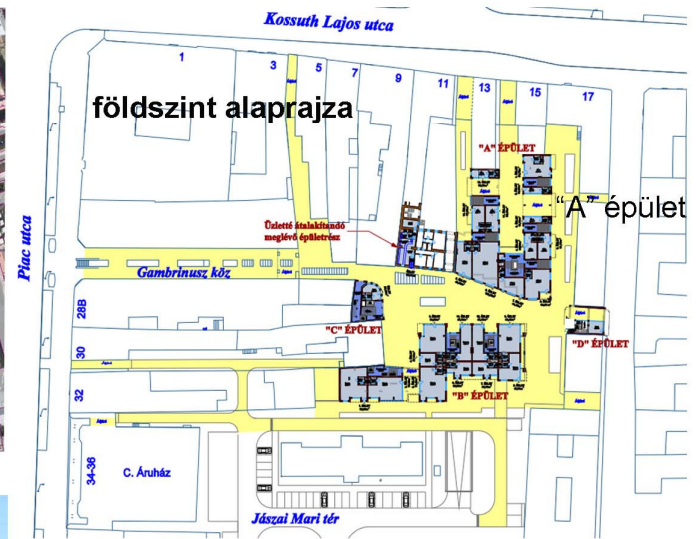
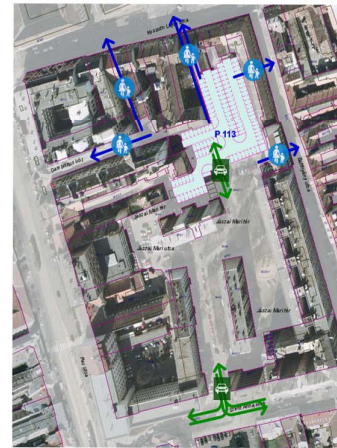

beépítés 1872-ben

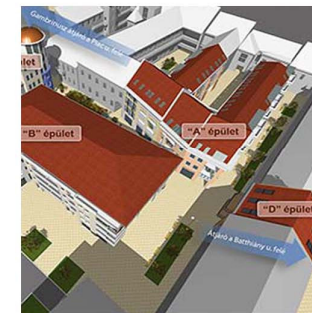
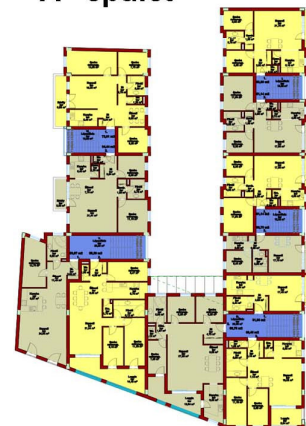

DEBRECEN, PASSZÁZSRENDSZER A GAMBRINUS TÖMBBEN

A Jászai Mari utca - Batthányi utca - Kossuth utca - Piac utca által határolt tömb Debrecen belvárosában, a sétálóövezet közvetlen szomszédságában található. A város Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) dokumentuma a belváros tömbrehabilitációs programjának részeként szerepelteti a területet. A Gambrinus közt, mely jelenleg csak két ház mélységben nyúlik be a nagy tömbbelsőbe, a Piac utca 26-28. alatti átjáróház indítja. 2004-ben az önkormányzati ingatlanokat kezelő és hasznosító Cívisház Zrt. kiürítette és lebontotta a köz végében lévő magán- és állami tulajdonú épületeket, épületrészeket azzal a céllal, hogy azok helyén a „csonka” köz folytatásaként - ahogy ezt a helyszínrajz is mutatja - egy sétálóutca jöjjön létre a Batthányi utca irányában. A megkezdett rehabilitáció keretében a cég több házat tatarozott a határoló utcák mentén. A tömbbelsőben az üzletekkel kísért passzázsrendszer úgy jön majd létre, hogy a Kossuth utca keskeny telkein lévő házak kis udvarait három helyen is bekötik az új köztérbe. A tömb földszinti alaprajzában látható, hogy a mintegy 90 lakás létesítését lehetővé tevő négy új lakóépület közül az „A” jelű a Kossuth utca 13. és 15. alatti házak udvari szárnyaihoz, a „C” az említett átjáróház tűzfalához kapcsolódik.

„A” épület

Forrás:
A Gambrinus köz rehabilitációja, lakások és üzletek Debrecen belvárosában
(http://www.civishaz.hu/ingatlan_fejlesztés/gambrinusz/body.htm)

GRAZ, PASSZÁZSRENDSZER A MURA MENTÉN

A Kastner & Öhler áruházcég központja 1883 óta Graz. 1894-ben még csak egy kétszintes üzletet béreltek a belvárosban, a Schlossberg lábánál lévő Sackstrasse-n, majd 1894-ben több szomszédos épület megszerzése révén megépítették a monarchia első valódi, többszintes áruházát (tervezők: Fellner és Helmer). A nagymúltú cég az elmúlt években specializálódott és terjeszkedett. A tervezést befolyásolta, hogy a tömb az Unesco Világörökség része lett. A terjeszkedéshez a főépület környezetében beépített telkeket kellett felvásárolni. 1991-1992-ben modernizálták a Sackstrasse-i főépületet (tervezői a Grazi Iskola ismert alakjai: Michael Szyszkowitz és Karla Kowalski), új „Média-házat” alakítottak ki, 1993-ban áttervezték a szomszédos „Jugendstil-házat”. 1994-ben a folyó mellett felépült a „Sport-ház” bejárati épülete. Egy 2005-ben lebonyolított pályázat ötlete alapján a tömbelső felől lebontottak egy kiterjedt, 70-es években kialakult tetőzetet, és helyébe új, „gyűrt” tetejű tetőzet került (tervezők: Fuensanta Nieto, Enrique Sobejano, kivitelezés 2008-2011), melynek teraszairól szép kilátás tárul a városközpontra és a hegyre. 2003-ban készül el az 500 férőhelyes mélygarázs, mely a 400 éves Admonter Hof alá került. A több tervezési fázisban végrehajtott fejlesztés nyomán egy – a régi városszövet udvarait feltáró – passzázsrendszer alakult ki. Az utcák felől megmaradtak a régi házak homlokzatai, az új funkciót az ezekre helyezett, egységes kialakítású üveg előtető-rendszer jelzi.

Forrás:

Michael Szyszkowitz, Renate Ilsinger:
Architektur Graz. Verlag Haus der Architektur
Graz, 2003

Die Geschichte von Kastner & Öhler

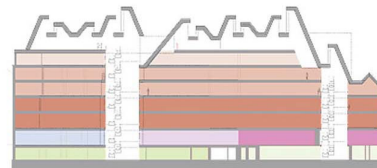
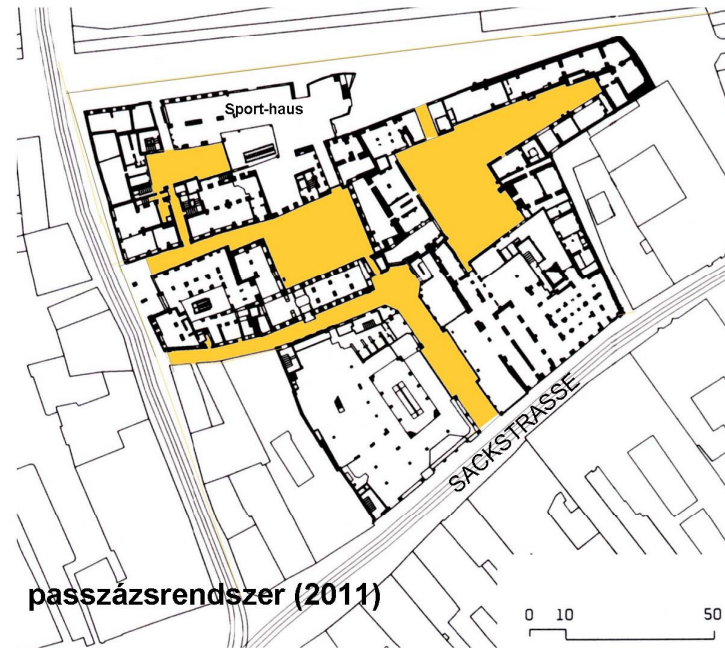
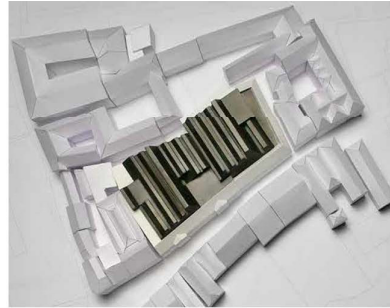
(<http://www.kastner-oebler.at/geschichte>)

Geschäftshaus Kastner & Öhler – Umbau,
Graz

([http://ezines.onb.ac.at:8080/www.nextroom.at/cdrom\(bw/1072.html\)](http://ezines.onb.ac.at:8080/www.nextroom.at/cdrom(bw/1072.html)))

Kastner & Öhler-Umbau

(architekturblog.wordpress.com/2008/11/18/kastner-oebler-umbau/)

átépítés előtti tetőformák

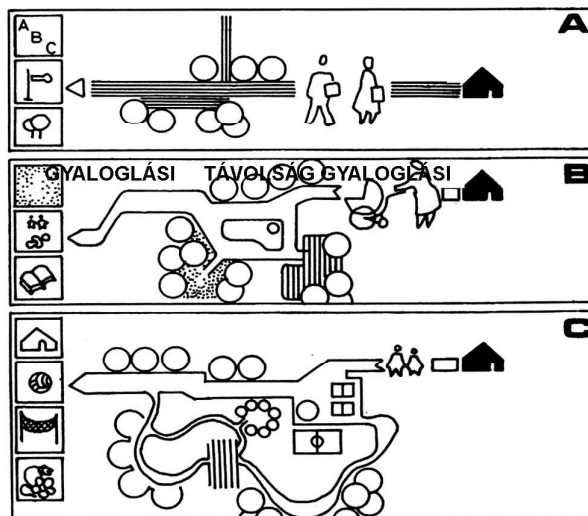

átépítés utáni tetőformák

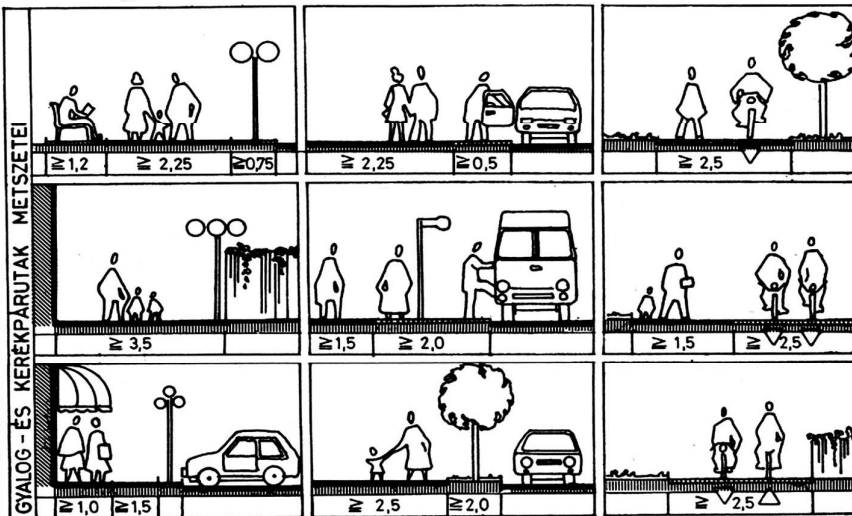
GYALOGOSOK KÖRNYEZETE

Gyalogosutcák: e körbe tartoznak azok a gyalogosok számára kijelölt utak, melyek használatából kizárják a gépkocsiforgalmat. A gyalogosutcák nem azonosak a lakóutcák járdáival, vagy a vegyes használatú utakkal.

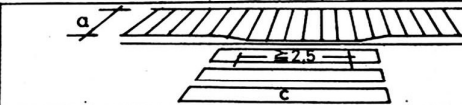
A	GYALOGLÁSI TÁVOLSÁG:	300 - 500 M
B	- " -	150 - 300 M
C	- " -	50 - 100 M

GYALOGUTAK FUNKCIÓI , GYALOGLÁSI TÁVOLSÁGOK

a	MINIMUM :	1,5 MÉTER
b	- " -	2,5 MÉTER
c	- " -	4,5 MÉTER

GYALOGÁTKELŐHELYEK MÉRETEI

GYALOGOSUTCÁK VONALVEZETÉSE , BERENDEZÉSE

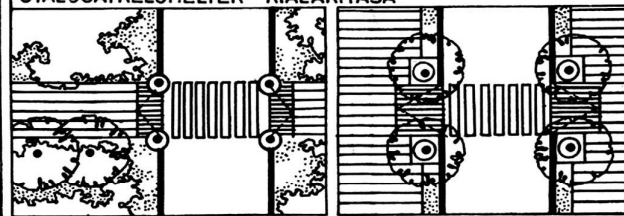
ÉPÍTETT KÖRNYEZETBEN

KÖZINTÉZMÉNYZÓNÁBAN

TERMÉSZETES KÖRNYEZETBEN

GYALOGÁTKELŐHELYEK KIALAKÍTÁSA

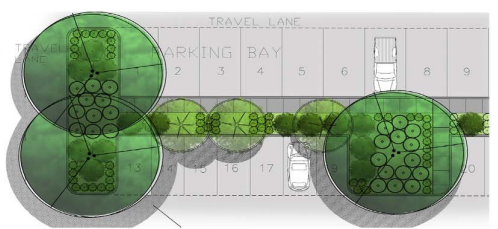
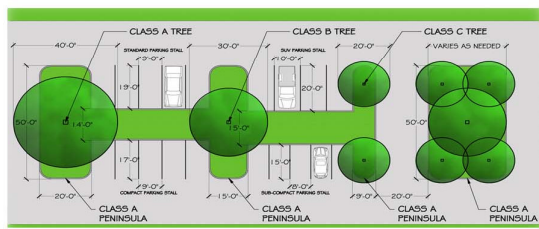
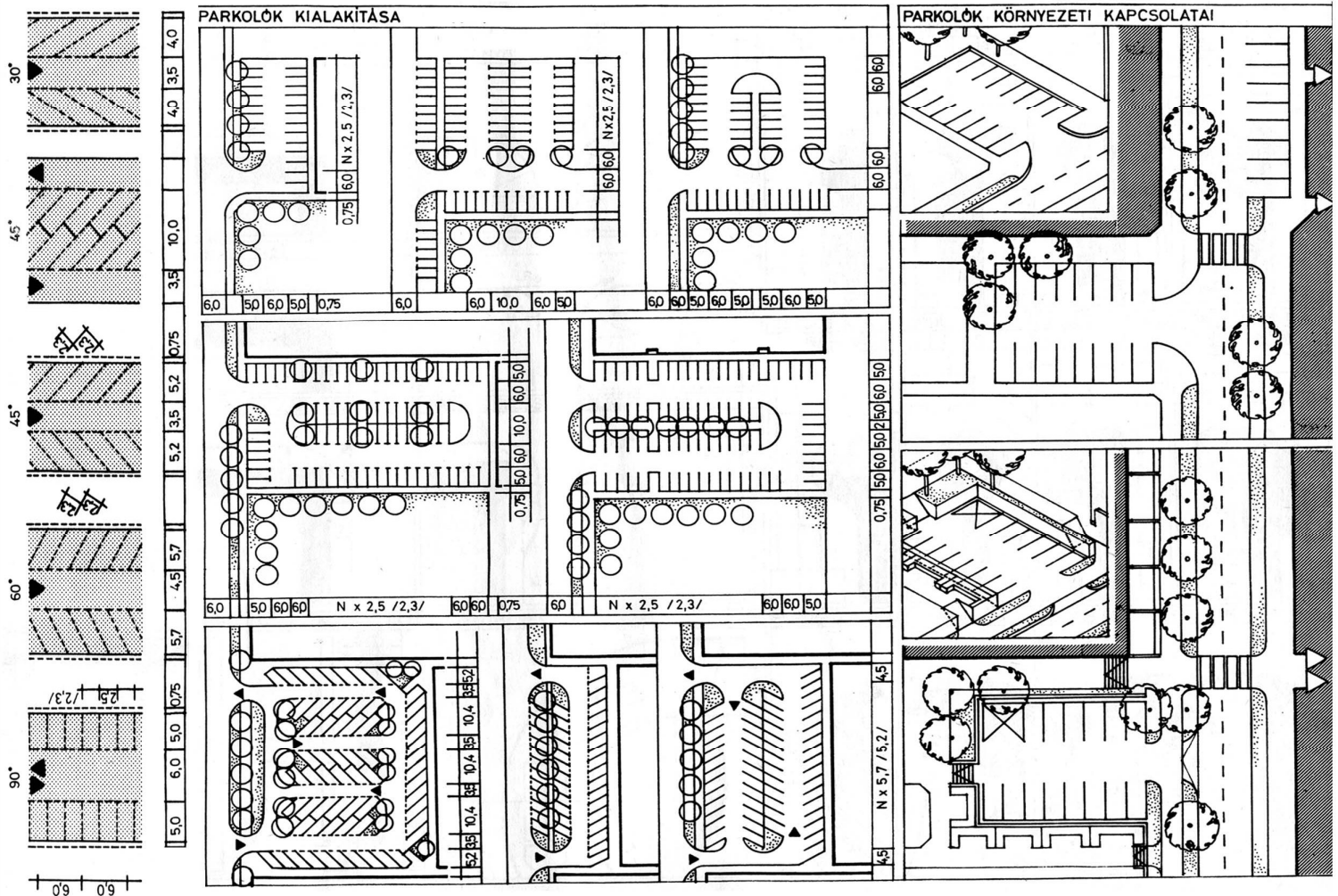

GYALOG-ÉS GK.ÚT KERESZTÉZÉSE

JÁRDÁK KÖZÖTTI KAPCSOLAT

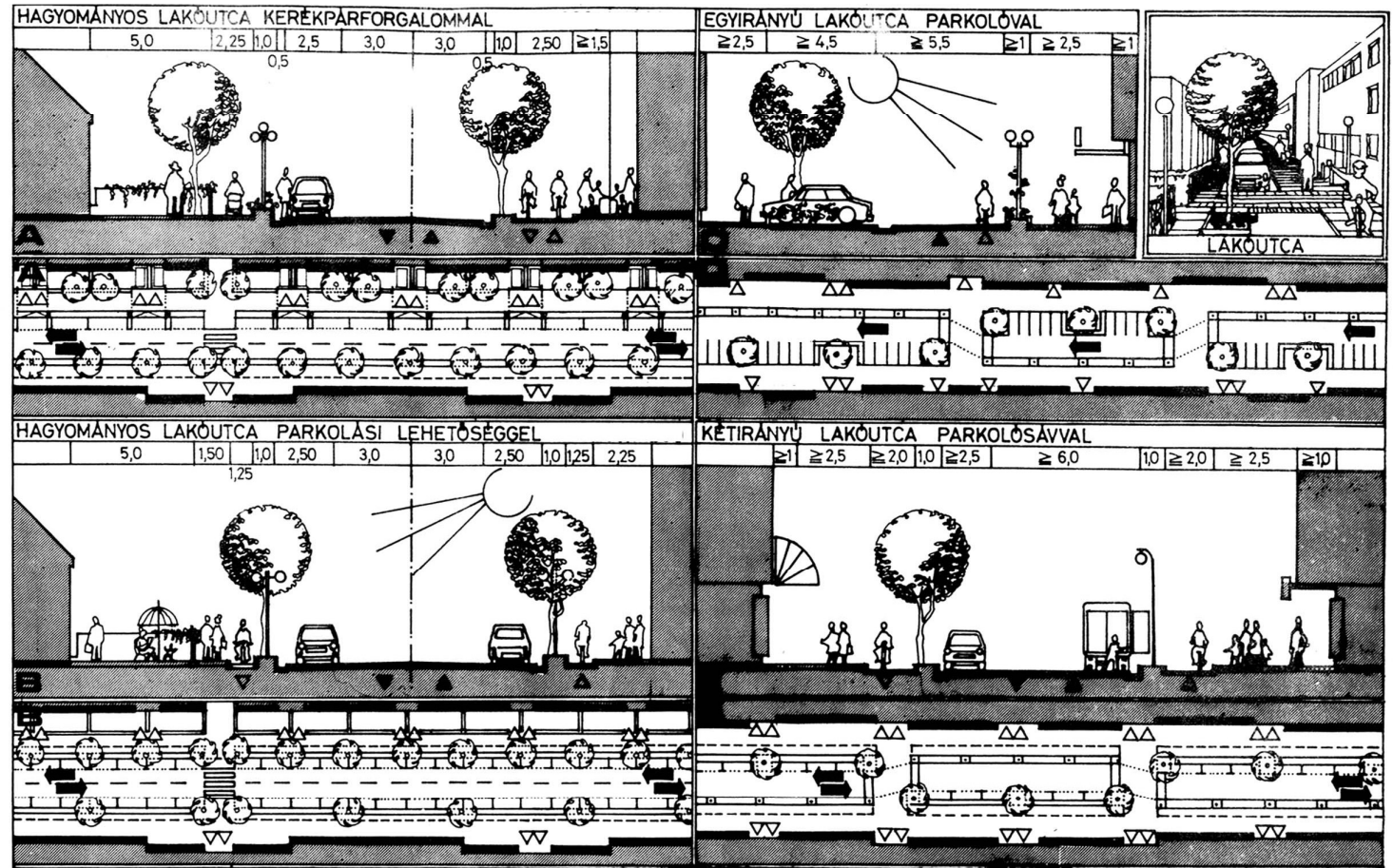
PARKOLÁS

LAKÓUTCÁK

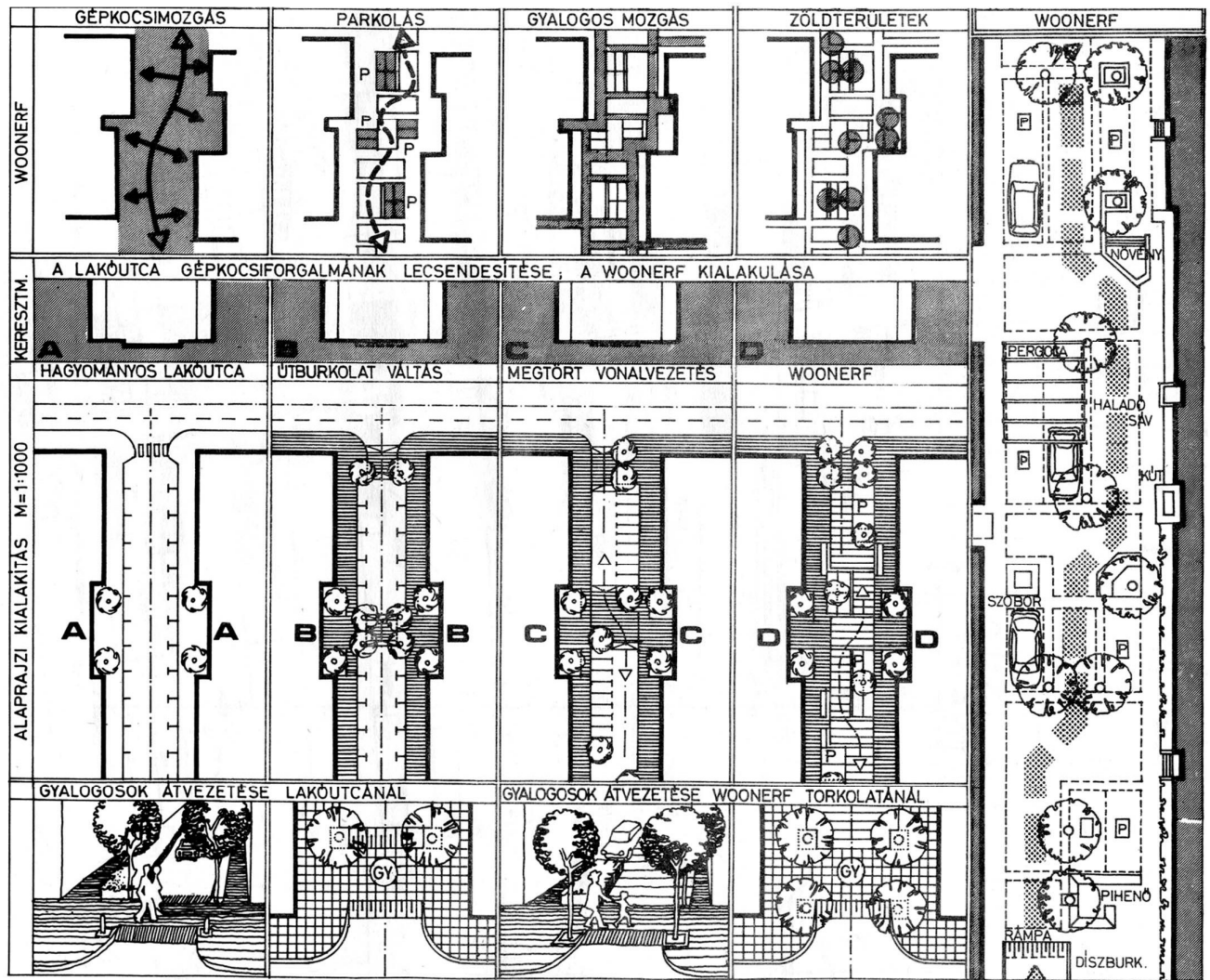
Lakóutcák: feladatuk a vonalmenti létesítmények, épületek kiszolgálása, megközelítése. A mozgósávokhoz közvetlen kapcsolhatók párhuzamos, ferde vagy merőleges elrendezésű parkolósávok.

Forgalom csillapítása: közterületi beavatkozás (behajtás korlátozása vagy tiltása, sebességkorlátozás, útszűkítés, tengelyeltolás, részbeni szintemelés stb.), a járműforgalom volumenének és/vagy sebességének csökkentése céljából. A beavatkozás keretében lehetőség nyílik a gyalogosok által használt felületek és a zöldfelületek növelésére.

VEGYESHASZNÁLATÚ UTAK (WOONERF)

Vegyeshasználatú út: korlátozott volumenű és sebességű járműforgalomra igénybe vehető útfelület, mely elsődlegesen a gyalogosokat szolgálja. A járművek és a gyalogosok ugyanazt az útfelületet használják. A vegyeshasználatú utak tervezése során fontos szempont, hogy az áthaladó autók sebessége ne haladja meg a 20 km/h-t. A felgyorsulást általában tengelyeltolással, utcabútorokkal, növénykazzettákkal akadályozzák meg. Kétirányú forgalom esetén a burkolat szélessége 4,5 m-nél kisebb nem lehet. Az autók által igénybe vehető felületet az út teljes hosszában konzekvensen alkalmazott burkolati anyagokkal kell kijelölni.

UTCABÚTOROK

Az utcabútorok körébe tartoznak a padok, a növénydézsák, a faveremrácsok, a kerítések, a forgalomterelő oszlopok (pollerek), a kandeláberek, a kerékpártámaszok, az ivókutak, az utasvárók, az információs táblák és a szemégyűjtők. Mivel a közterületek egységes arculata fontos tervezési szempont, ezek anyagát és formavilágát a tervező, vagy a bútorcsaládokat gyártó cég összehangolja.

Poller oszlopok:

Telepítésük célja sétányok, gyalogjárók helyének kijelölése, a gépkocsiforgalom terelése, parkolók lehatárolása, utcazakaszok lezárása. Egyes típusaik súllyeszthető kivitelben készülnek. Anyaguk változatos: öntöttvas, illetve alumínium öntvény, polírozott rozsdamentes acél, természetes kő, kőagyag, pirogránit, edzett üveg, „füles” kivitelük alkalmas az oszlopok láncsal történő összekötésére. Fej- és talpkialakításuk a gyártó szemléletének megfelelően eltérő. Napjainkban többféle funkciót is betölthetnek: a közterületeken megjelentek a hulladékártó-pollerek, a lámpa-pollerek, a reklám-pollerek és a biciklitartó-pollerek is.

Favédő és faverem rácsok:

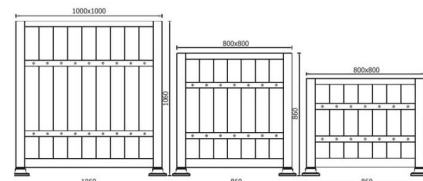
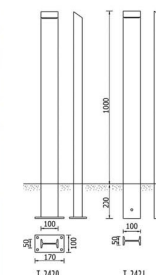
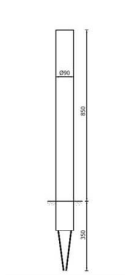
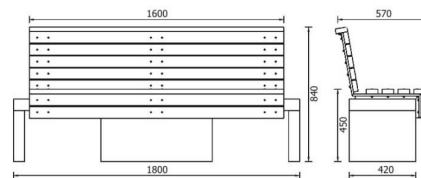
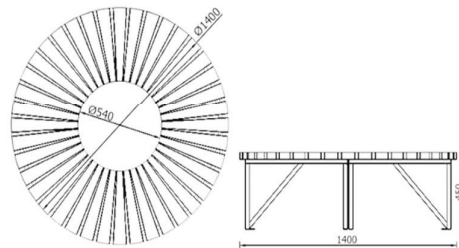
A faveremrácsok mérete többnyire 1,5 x 1,5, vagy 1,2 x 1,2 m. Két összerakható, szögvaskeretbe állított elemből állnak, vastagságuk kb. 3 cm. Anyaguk többnyire öntöttvas, vagy acél. A favédőrácsok átmérője kb. 50 cm, magassága 1,5 - 1,9 m. Anyaguk általában mángorolt és tűzikkovácsolt acél, melyet tűzhorgonyzás után porfestenek.

Virágtartó dézsák:

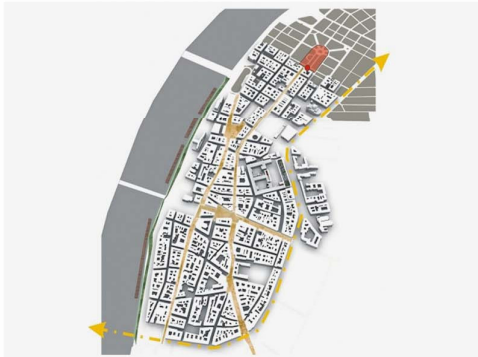
Kialakításuk a felhasználni anyagának megfelelően lehet U profilba rögzített keményfa vagy lazúrozott fenyőláda, horgonyzott-, alumínium-, vagy műanyag lemezzel béleelve (ritkábban kiemelhető üvegszálal betéttel ellátva), vagy készülhet porfestett, tűzikkovácsolt acéllemezből.

Padok:

A pad készülhet támlás kivitelben vagy csak ülőfelülettel, karfával vagy anélkül. Anyaguk változatos: kő, acél tartószerkezeten lazúrral kezelt kb. 4 cm-es deszkázat, tűzikkovácsolt acél, alumínium öntvény.

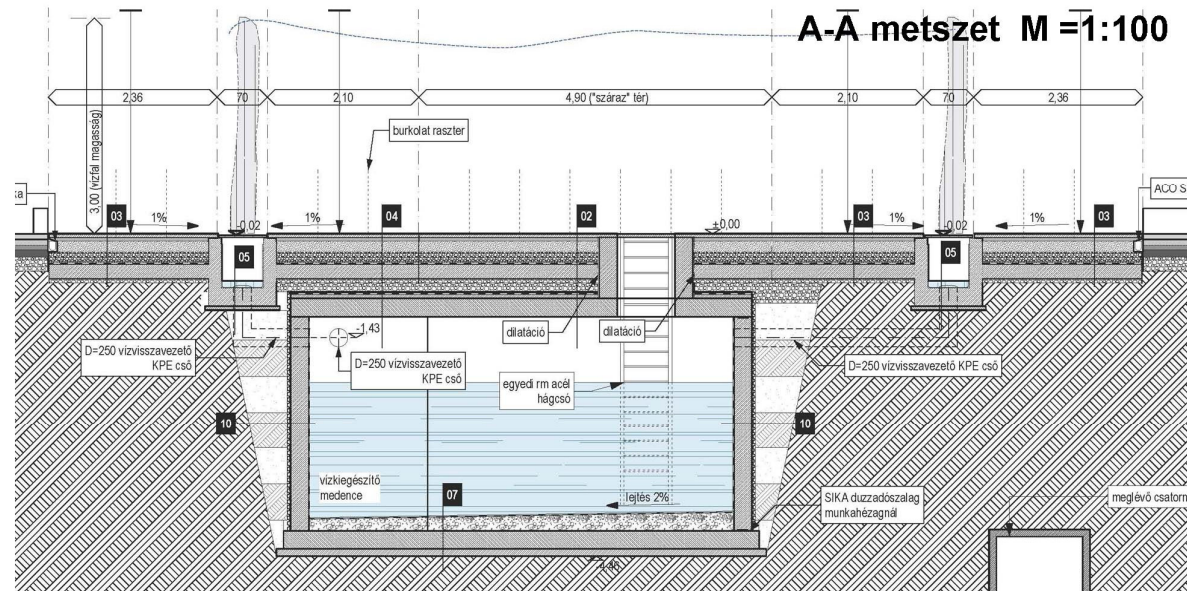
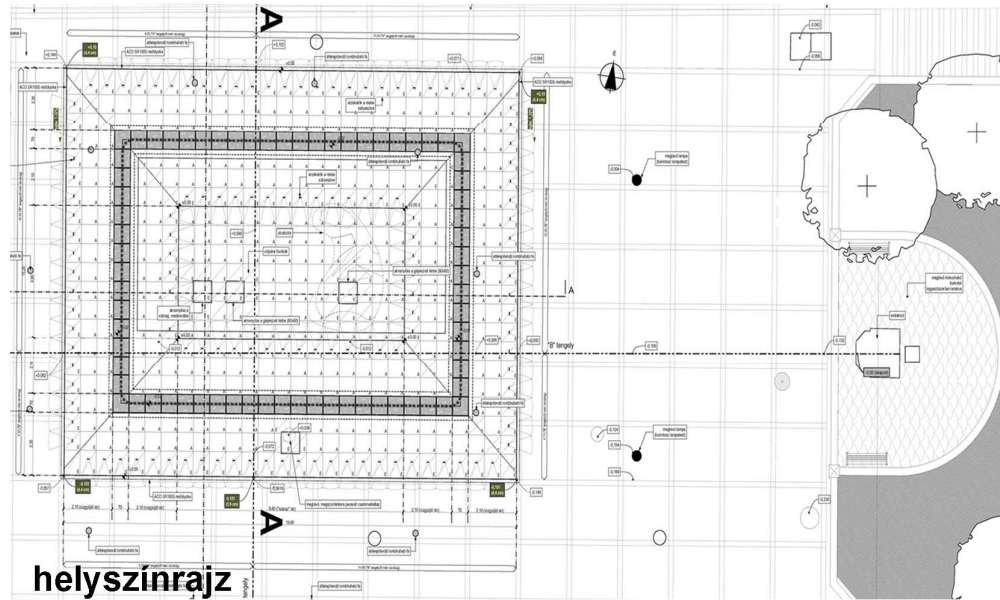

BUDAPEST, SZABADSÁG TÉRI INTERAKTÍV SZÖKŐKÚT TERVE

A Szabadság téren 2010-ben adták át a téli hónapok kivételével egész évben működő, a tér síkjába illeszkedő szökőkútrendszer (alkotók: Kovács Csaba, Ásztai Bálint, Kelecsényi Gergely, Cselovszki Zoltán), így jelentős elemmel gazdagodott a Belváros új gyalogostengelye. A Szabadság tér hossz tengelyébe helyezték a mellékelt helyszínrajzon jól látható téglalap alakú víz-tér fűvókái a térszint alá helyezett vízkiegészítő medencéhez kapcsolódnak, ennek pozícióját a közölt metszet tünteti fel. A visszahulló víz is a medencébe kerül, a rendszer alapeleme a vízforgató berendezés. A víz sugarakkal kijelölt tér határvonalaihoz érve a látogatók előtt „megnyílik” a vízfal, az így létrejövő „kapukon” keresztül lehet bejutni a belső térbe. Az akár 3 m magasra felszökő víz sugarak mellett a másik látványosság a párafúvó-porlasztó berendezés, mely látványos köd képzésére képes. A belső tér távlatban nem marad üresen, ide a kivitelezés II. ütemében térplasztika kerül.

Forrás:
 Kovács Csaba-Ásztai Bálint: **Hogyan működik az interaktív szökőkút?**
 (<http://www.octogon.hu/hogy+mukodik+az+interaktiv+szokokut+2.html>)
 Interaktív szökőkút. *Építészfórum* 2010. március
 (<http://epiteszforum.hu/node/15476>)
 Kinn is vagyok, benn is vagyok. *Építészfórum* 2010. március
 (<http://www.epiteszforum.hu/node/15485>)

VERTIKÁLIS ZÖLDFELÜLETEK

Napjainkban a szabadonálló, vagy falhoz kapcsolt „zöld-falak” a belsőépítészeti és magasépítési tervek kedvelt elemei lettek. Ilyen zöld-homlokzatot kapott többek között Párizsban a Musee du Quai Branly és Madrid új múzeuma, a CaixaForum.

A vertikális zöldfelületek elősegítik az épület fűtési költségeinek csökkentését, mérsékelik a külső falak nyári felmelegedését. A vegetáció öntözésére földalatti ciszternába gyűjtött és cirkuláltatott esővíz, „szürkevíz” használható, a keretekbe helyezett növényzet túlbujzánása esetén évi egy-két vágásra van szükség. A keretekre számos szerkezeti megoldást dolgoztak ki, egyik ilyen a minimális vízmennyiséget használó Fyto Wall rendszer, ahol moduláris panelekbe kerül az ültetőréteg. Épülethomlokzatokon a zöld-falak három megoldásával találkozhatunk:

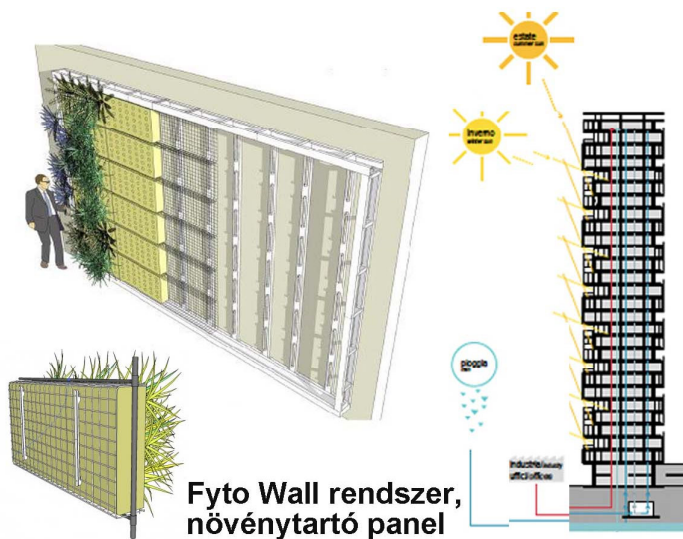
1. homlokzatra erősített huzalokra felfuttatják a földszinti, vagy első emeleti talajkonténerekbe ültetett növényzetet
 2. a vegetációt a homlokzatra szerelt keretek ültetőrétegébe helyezik
 3. plasztikus homlokzatok esetében a széles lodzsákra, teraszokra növénykonténerekbe fákat és bokrokat ültetnek
- Milánóban a város „újraerdősítése” jegyében megvalósított beruházás a két lakótoronyból álló Bosco Verticale, melynek teraszaira mintegy 120 magas fa és számos kisebb bokor került, ezzel javították a mikroklímát, és csökkentették a lakásokba jutó légszennyezést.

A Fővárosi Művelődési ház (FMH) napjainkban folyó építkezése során az építésztervező Félix Zsolt az épülettömbre acélsodronyok erősítését irányozta elő, ezekre futtatják fel a földszint fölötti konzolokra tett talajba ültetett növényzetet, melynek karakterét a tervezett homlokzatok mutatják.

Forrás:

Félix Zsolt: Zöldfalba burkolva - a Fővárosi Művelődési Ház új épülete. *Építészfórum* 2011. szeptember (<http://epiteszforum.hu/node/19465>)

Diane Pham: Bosco Verticale will be the world's first vertical forest 2011 (<http://inhabitat.cm/bosco-verticale-in-milan>)

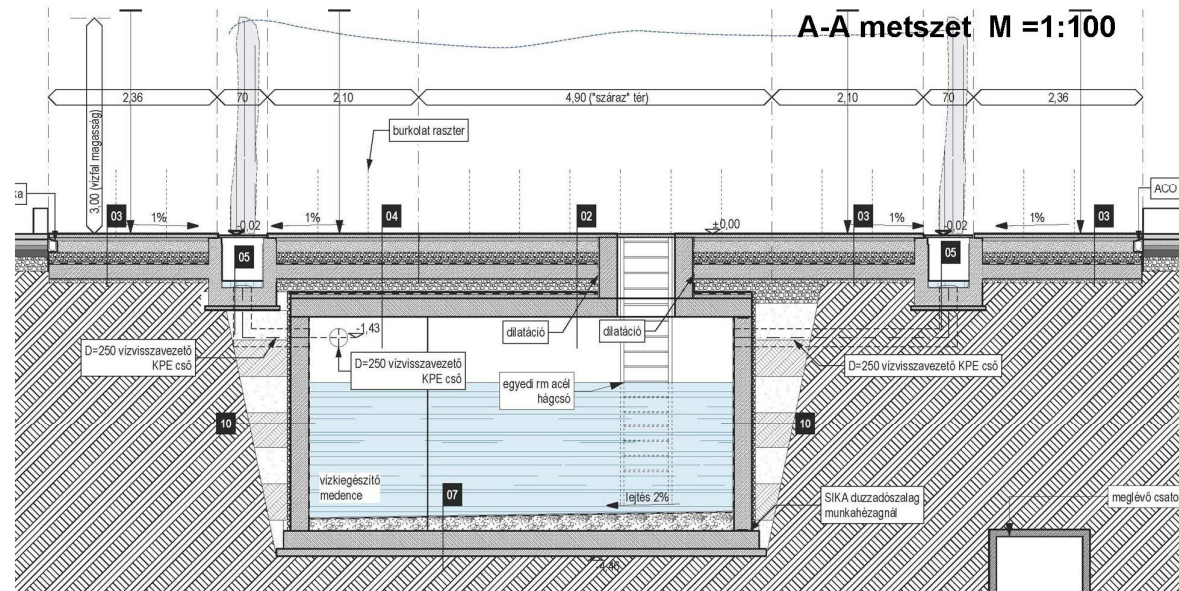
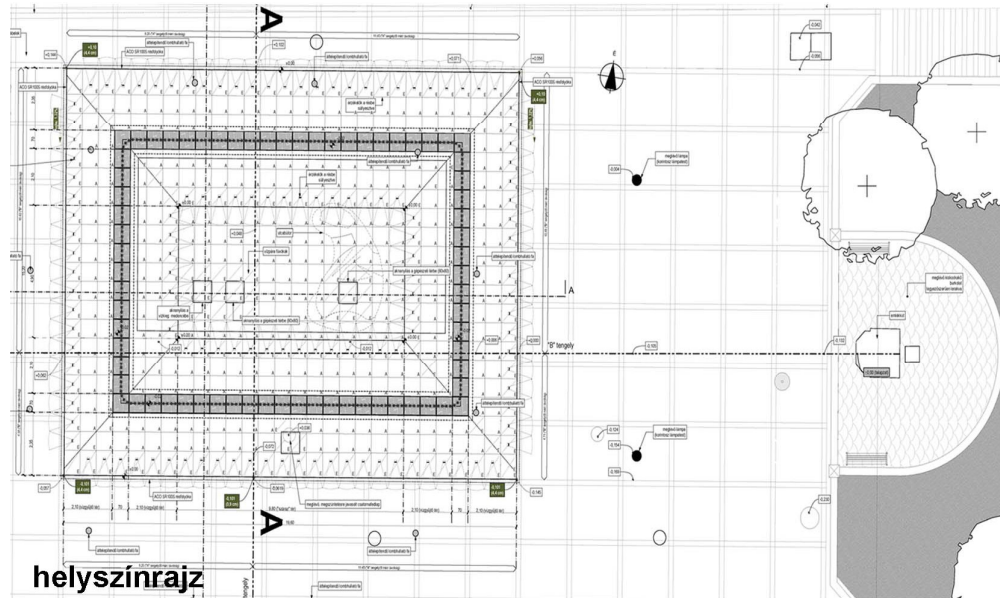

BUDAPEST, SZABADSÁG TÉRI INTERAKTÍV SZÖKŐKÚT TERVE

A Szabadság téren 2010-ben adták át a téli hónapok kivételével egész évben működő, a tér síkjába illeszkedő szökőkútrendszer (alkotók: Kovács Csaba, Ásztai Bálint, Kelecsényi Gergely, Cselovszki Zoltán), így jelentős elemmel gazdagodott a Belváros új gyalogostengelye. A Szabadság tér hossz tengelyébe helyezték a mellékelt helyszínrajzon jól látható téglalap alakú víz-tér-fúvókái a térszint alá helyezett vízkiegészítő medencéhez kapcsolódnak, ennek pozícióját a közölt metszet tünteti fel. A visszahulló víz is a medencébe kerül, a rendszer alapeleme a vízforgató berendezés. A víz sugarakkal kijelölt tér határvonalaihoz érve a látogatók előtt „megnyílik” a vízfal, az így létrejövő „kapukon” keresztül lehet bejutni a belső térbe. Az akár 3 m magasra felszökő víz sugarak mellett a másik látványosság a párafúvó-porlasztó berendezés, mely látványos köd képzésére képes. A belső tér távlatban nem marad üresen, ide a kivitelezés II. ütemében térplasztika kerül.

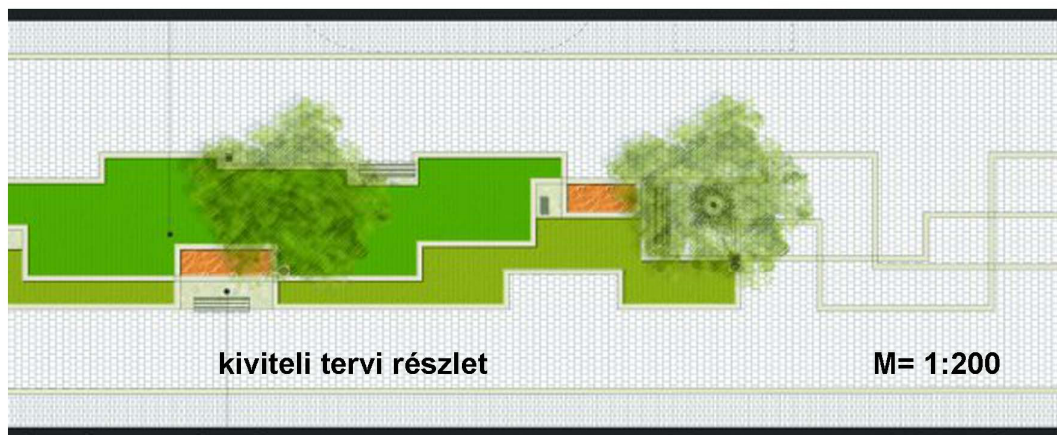
Forrás:
 Kovács Csaba-Ásztai Bálint: **Hogyan működik az interaktív szökőkút?**
 (<http://www.octogon.hu/hogy+mukodik+az+interaktiv+szokokut+2.html>)
 Interaktív szökőkút. *Építészfórum* 2010. március
 (<http://epiteszforum.hu/node/15476>)
 Kinn is vagyok, benn is vagyok. *Építészfórum* 2010. március
 (<http://www.epiteszforum.hu/node/15485>)

BUDAPEST, HOLLÁN UTCA GYALOGOSÍTÁSA

A XIII. kerület évek óta fontolgatta egyes újlipótvárosi utcák gyalogosítását, humanizálását. A Hollán utca Nagykörút melletti szakaszának gyalogosítása a közeli Ditrői Mór utcával együtt bekerült a kerület Integrált Fejlesztési Stratégia (IVS) dokumentumába. Ezen a területen - ahogy az utca szinte teljes újlipótvárosi hosszában is - korábban egy zöldfelületeket nélkülröző, hagyományos úttest-járda keresztmetszetű, parkoló-rakodó autókkal teli közterület volt. A 2009-ben befejezett önkormányzati fejlesztés az IVS-nek megfelelően a Hollán utca egy viszonylag rövid, egy tömbnyi, - a közölt helyszínrajzzal bemutatott - 100 m hosszú részére terjedt ki a Szent István körút és a Budai Nagy Antal utca között. A mindössze 15 m szabályozási szélességű utcában nem a házak fala mellett kialakított gyalogosvonalak díszburkolatai, hanem a középső zóldsáv elemei dominálnak, e sáv eltolt ortogonális hálóosztásába örökzöld cserjék (puszpáng kiültetés), padok, fák, vízjáték-felületek kerültek (ld. M= 1: 250-es tervi részletet). A földszinti üzletek kiszolgálását úgy oldották meg, hogy a házfalak melletti gyalogosfelületekre a reggeli órákban fel lehet hajtani. Hosszabb időtartamú rakodásra a Budai Nagy Antal utca torkolatánál kialakított három kisteherautó parkolóban van lehetőség. A díszburkolat részben kínai gyártmányú burkolólapokból és a kiegyenlítő sávokban szürkegránit lapokból, részben 8 cm vastag műkö lapokból készült. A 2007-es tanulmánytervet, majd a környezetalakítási engedélyezési és kiviteli terveket a Lépték-Terv Tájépítész Mérnöki iroda (vezető tervezők: Szakács Barnabás, Hlatky Katalin) készítette.

Forrás:
Kertucásítások Újlipótvárosban.
(http://varoskepp.blog.hu/2009/05/22/kertucasitasok_ujlipotvarosban)
Ongrádi Melinda: Átalakították az újlipótvárosi Hollán Ernő utcát (<http://hg.hu/blog/7590>) 2009 köz-mű • lépték-terv / N&n galéria. Építészfórum 2009. szeptember
(<http://epiteszforum.hu/node/14087>)

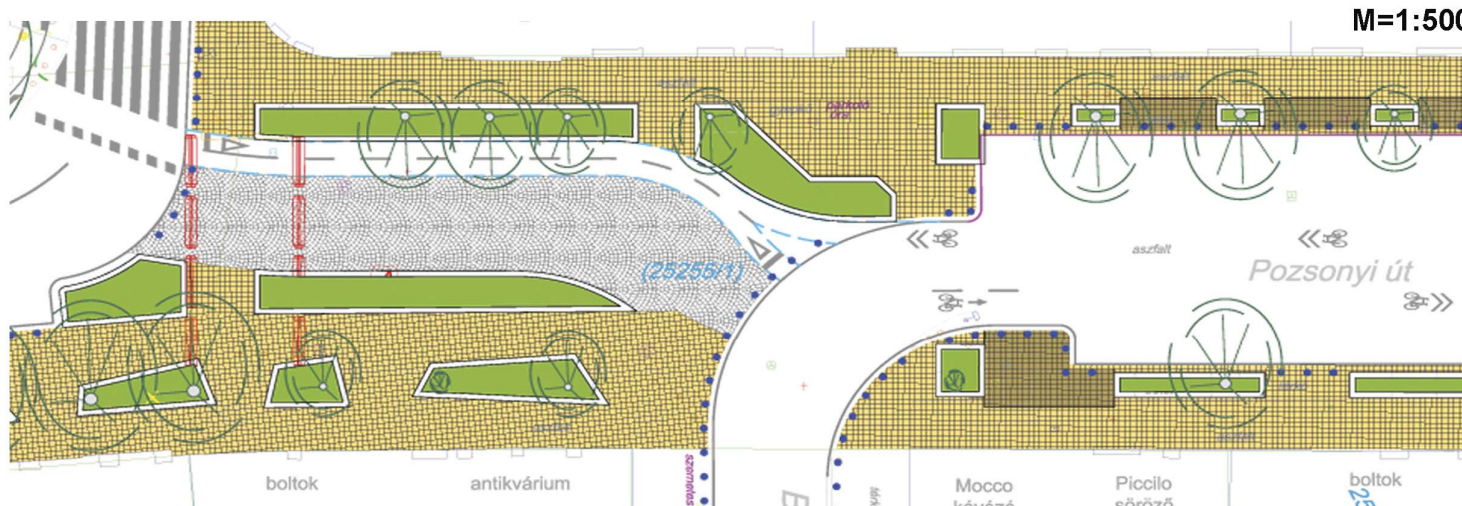
BUDAPEST, POZSONYI ÚT HUMANIZÁLÁSA

A Pozsonyi út a XIII. kerület fejlesztési elképzeléseiben „Kulturális Főutcaként” szerepelt. A Margit híd és a Szent István park közötti szakasza az itt található könyvesboltok és teraszokkal kísért vendéglátó egységek révén intenzív használatról tett tanúbizonyságot. A rekonstrukció I. ütemében csökkent az áthaladó forgalom intenzitása (a Pozsonyi út Radnóti és Budai Nagy Antal utcák közötti szakaszát egyirányúsították), ezzel javultak a tömegközlekedés paraméterei. Az út humanizálását szolgáló tervek készítői (Vár-kert Kft.) növelték a járdák szélességét, és környezetbarát anyagok beépítésével mintegy 900 m²-en új növénykaszettákat alakítottak ki, ugyanakkor a járműforgalom által használt területeken 30 km/h-ás sebességkorlátozást írtak elő.

A gyalogosfelületekre viszonylag olcsó viacolor, vegyes színű térkő került, mely sajnálatosan nehezen tudja követni a gyalogosfelületekbe került csatorna és vízvezeték-fedlapok formáját. Az engedélyezési tervekben még bicikliutakkal számoltak, ezeket a lakossági fórumokon kialakult nyomásra később sajnós elvetették. A kerület és a főváros közösen finanszírozta a beruházást.

Forrás:
A lakossági igényt figyelembe véve újult meg a Pozsonyi út.
(<http://www.community.hu/helyitemak>)

GYŐR, EGYETEMI NEGYED KÖRNYEZETALAKÍTÁSA

A felsőoktatást szolgáló negyed tanulmányi épülete Hofer Miklós tervei alapján, egy leendő távközlési és közlekedési központ elemeként 1977-ben készült el a belváros közelében, a Mosoni-Duna túlsópartján, Révfaúti területén.

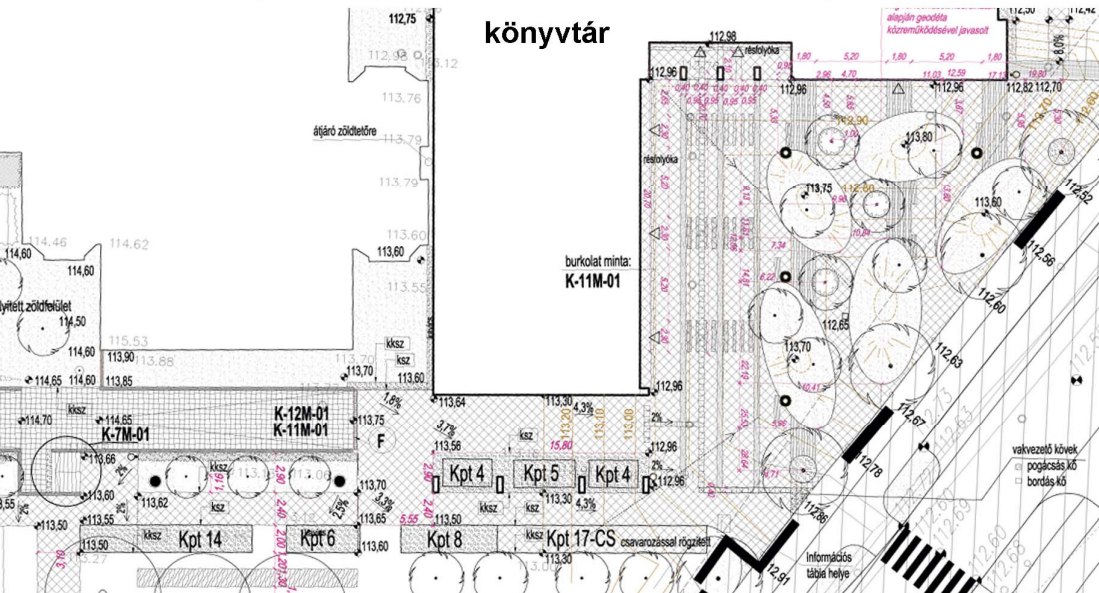
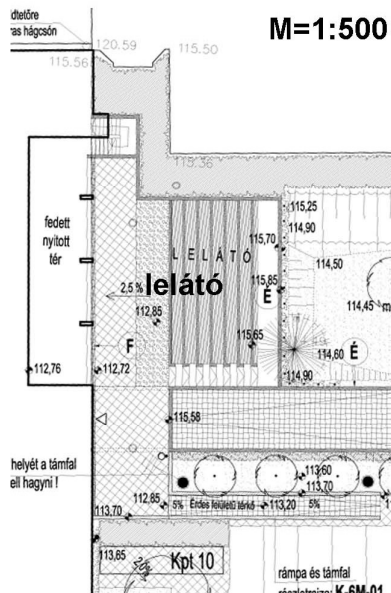
1992-ben már egy leendő egyetem égisze alatt készült a Virág Csaba által készített részletes rendezési terv.

2002-ben egy országos tervpályázat keretében javaslatokat kellett adni a meglévő és a tervezett épületek kapcsolatára, környezetük rendezésére (I. díj: Gelesz András, Lenzsér Ágnes). A pályázat során készült helyszínrajzot közöljük. 2003-ban született az észak-déli, új épületeken áthaladó gyalogostengely bejárati tereire összpontosító első környezetalkotási kivitelezési terv (tervező: Vár-kert Kft.), mely egy újabb kivitelezési terv keretében módosult: a Hédekvári úti könyvtár bejárata előtti városi téren a burkolatba helyezett zöldfelületi „csíkokat” a térburkolat ortogonális geometriájába helyezett ovális „zöld-dombok” váltották fel, ahogy ez az M=1:500 léptékű tervrészletben is látható. 2011-ben két átadott épülettel gyarapodott az egyetemi campus: a meglévő tanulmányi épületekhez kapcsolódó Új-Tudástérrel és INNO-Share Regionális Tudástranszfer Központtal. Az előbbi a negyed új déli főbejárataként is szolgál, az utóbbiban kapott helyet a Digitális és Hagyományos Műszaki Tudástár és a Műszaki Információs Központ (tervezők: Gelesz András, Anschlag Péter, Krikovszky Balázs).

Forrás:
Klobusovszky Péter: Térzsükséglet. a győri Széchenyi István Egyetem bővítéséről. Építészforum 2011. április (<http://epiteszforum.hu/node/18429>)
Tudásközpont az AUTOPOLISban, az AUTOPOLISÉrt (http://edu-inno-sze.hu/index.php?Itemid=18&id=13&option=com_content&task=view)
Gelesz és Lenzsér Kft. tervanyaga

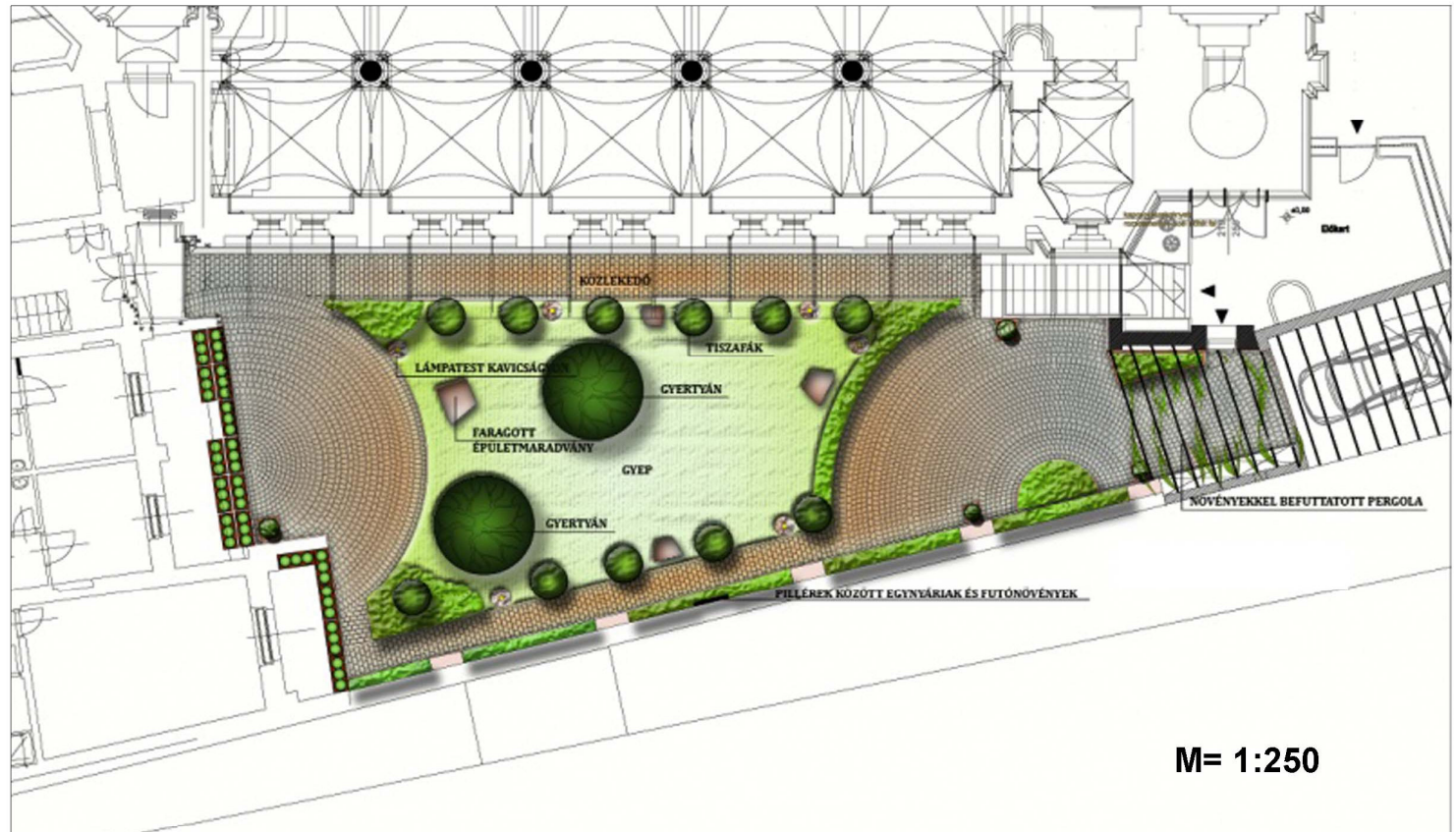

helyszínrajz

BUDAPEST, LŐRINC PAP TÉRI JEZSUITA TEMPLOM KÖZÖSSÉGI TERE

A templomi híveket szolgáló, kisebb rendezvények tartására alkalmas, 2009-ben átadott új közösségi tér nem közterületen, hanem egy templomkertben valósult meg, de kertépítészeti eszközeinek többsége közterületen is alkalmazható. (A terveket Jordán Klára és Baranyai Emese készítették.) A közölt M= 1: 250 létekű kertépítészeti terv nagyobb burkolt felületeket csak az udvar végeiben javasolt, ezen gyülekezési terekre félköríves rendben fektetett vörösés árnyalatú térkő került, a köztes területen gyeppel maradt. Jordán Klára tervező az Építészfórumban közölte zöldfelületekkel kapcsolatos tervezési elveit: „növényalkalmazás tekintetében szintén az egyszerűsége törekedtünk, a megrendelők kérésére telepítettünk két gyertyánt, melyek később árnyat adhatnak a kertnek, illetve néhány oszlopos tiszafát és futónövényeket, melyek idővel szépen bekúszsák a falakat.” A „kertet...ezeken kívül dézsás és cserpes növények, egynyáriak, évelők díszítik, valamint a templom épületéből megmaradt értékesebb részletek, faragott díszek, melyek a felújítás során kerültek elő.” A kertről alkotott kedvező benyomást segítik a gondosan kivitelezett részletek, valamint a falak közé „szorított” kertintimitása.

M= 1:250

Forrás:
Hangulatos templomkert a VIII. kerületben.
Építészfórum 2010. június
(<http://epiteszforum.hu/node/16235>)

BUDAPEST, KOSSUTH TÉR RENDEZÉSE (TERVPÁLYÁZAT)

A 2007-ben lezárt pályázat célja volt a protokoll-szemponthoz figyelembevételével az Országház megközelíthetőségének biztosítása, egy - a turisták számára attraktív - köztér és a jelenleginél nagyobb, éjszakára zárható park kialakítása, a parkolás kulturált megoldása (a mai felszíni parkoló felszámolása). A kiírók nagy jelentőséget tulajdonítottak a környezettudatos személetnek, a fenntarthatósággal kapcsolatos problémáknak, a költséghatékonyságnak és a biztonsági szempontoknak. A rendezés során kedvezőnek számított, ha a pályázó nem kapcsolta centrálisan a Parlamenttől északra és délre lévő kisebb, valamint a főbejárat előtti reprezentatív nagy teret, ha javaslatot adott a 2-es villamos pályájának „zöld-villamos” jellegű átépítésére, valamint a Nádor utca forgalmának leállítására. A tervek többsége azzal utasította el a park körbezárását, hogy az akadályozza egy köztér átjárhatóságát. A pályázatok kitértek a térvilágítás ügyére, és bemutatták az alkalmazott utcabútorok karakterét.

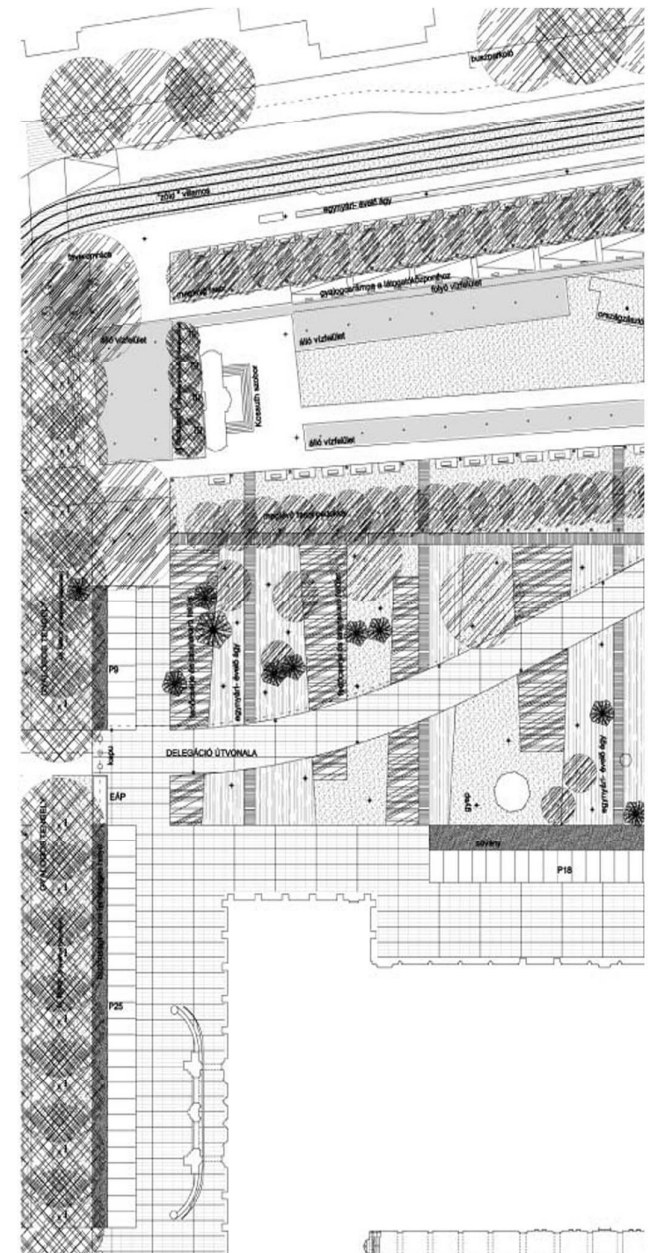
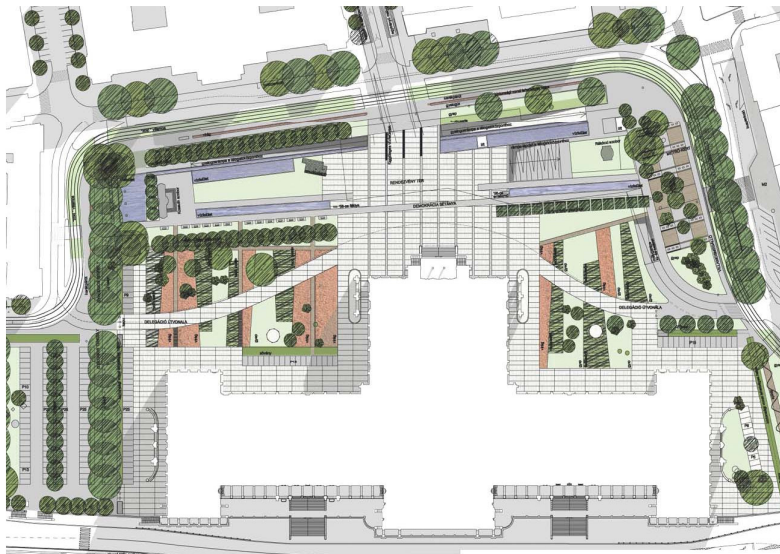
A közötti helyszínrajz a Gelesz és Lenzser Kft. tervrendezési javaslatát mutatja. A kiemelt megvételt kapott tervben a pályázók nagy jelentőséget tulajdonítottak egy új - az északi és déli villamosmegálló, valamint a metróbejárat közötti - vízfelületekkel és fasorral kísért sétány megteremtésének. A sávos növénytelepítést érdekes kontrasztként vágja át a VIP látogatók gépkocsijai számára kialakított felület. Kedvező a burkolt és növényzettel fedett területek aránya, a főbejárat előtti reprezentatív megjelenést kapott. A térszint alatt parkolók és egy látogatóközpont kapott helyet. A parkoló megközelítésére az Akadémia utca és az Alkotmány utca felőli tervezett rámpák adnak lehetőséget.

Forrás:

Tervpályázat a Kossuth tér rendezésére eredmény. Építészfórum 2007. augusztus (<http://epiteszforum.hu/node/6752>)

A Stúdió 73 Kft. a Kossuth téri tervpályázat győztese. Építészfórum 2007. augusztus (epiteszforum.hu/node/6647)

Budapest, V. ker. Kossuth tér tervpályázati zárójelentése
Locsmándi Gábor PhD információi

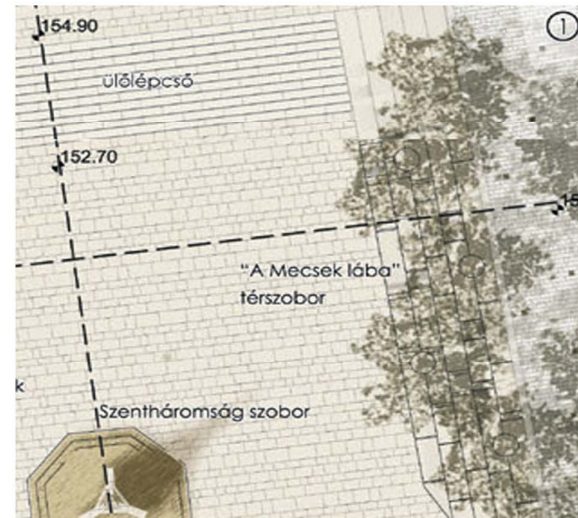

PÉCS, SZÉCHENYI TÉR KÖRNYEZETALKÍTÁSI TERVE

Pécs 2010-re megkapta az Európai Kulturális Főváros címet. Ezt megelőzően 2007-ben ötletpályázatot, majd 2008-ban egy újabb, Pécs város központjának megújítása c. tervpályázatot irtak ki. A kiírók követelményei közé tartozott többek között a tér határvonalain lévő kávézók, éttermek számára teraszok kialakítása, a gyalogosok akadálymentes közlekedésének biztosítása és új vízfelületek elhelyezése. A pályázat nyertese az Stúdió 73 Kft. lett (vezető tervezők: Balogh Péter István PhD, Mohácsi Sándor). Közöljük a nyertes pályázat részletes helyszínrajzát, mely eredetileg M=1:250-es léptékben készült, kiegészítve a térfalakat is ábrázoló természetzetekkel. E javaslat „egyetlen akadálymentes forgalomcsillapított városi térré feszítette ki a korábban rendkívül tagolt, átjárhatatlan” teret. A nyertes pályázat kitért a vizek alkalmazási formáira (vízjáték, kőlapokból fakadó vizek, díszmedence), a térvilágítás eszközeire, a markáns térplasztikák („párna-felhő”, „Mecsek lába” térszobor) helyeire. Az Stúdió 73 tervezői a Dzsámi körül, valamint a disztér-rendezvénytér funkciójával felhúzott főtéren homokkő burkolatot, a Városháza előtt andezit burkolatot javasoltak. Az anyagváltások rakásrendjét, a fák környezetének kialakítását bemutató részletrajzokat közöljük. A kiviteli terveket az “Építész Kör” Építésztervező Kft. készítette. Több ponton változtak az eredeti szándékok, így lakossági nyomásra megőrizték a Dzsámi körüli zöldfelületeket.

Forrás:

Pécs város központjának megújítása, tervpályázati eredmény. *Építészforum* 2008. július (<http://epiteszforum.hu/node/10007>)
 Korb Zoltán: Széchenyi tér: ilyen lesz 2010-ben. *Pécsi újság* 2008. december 5.
 Még 100 nap maradt a Széchenyi térré. Pécs EKF-2010 sorozat / 1. *Építészforum* 2009. szeptember (<http://epiteszforum.hu/node/14023>)
 Bardóczy Sándor: Pécs 2010. Széchenyi tér. *Építészforum* 2010. február (<http://epiteszforum.hu/node/15234>)

Szentháromság szobor

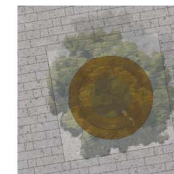
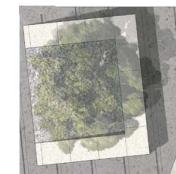
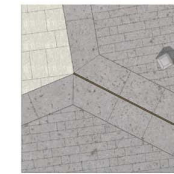
Hunyadi lovaszobra

vízjáték

növénykazetták

Zsolnay kút

hosszmetszet

burkolati részletek

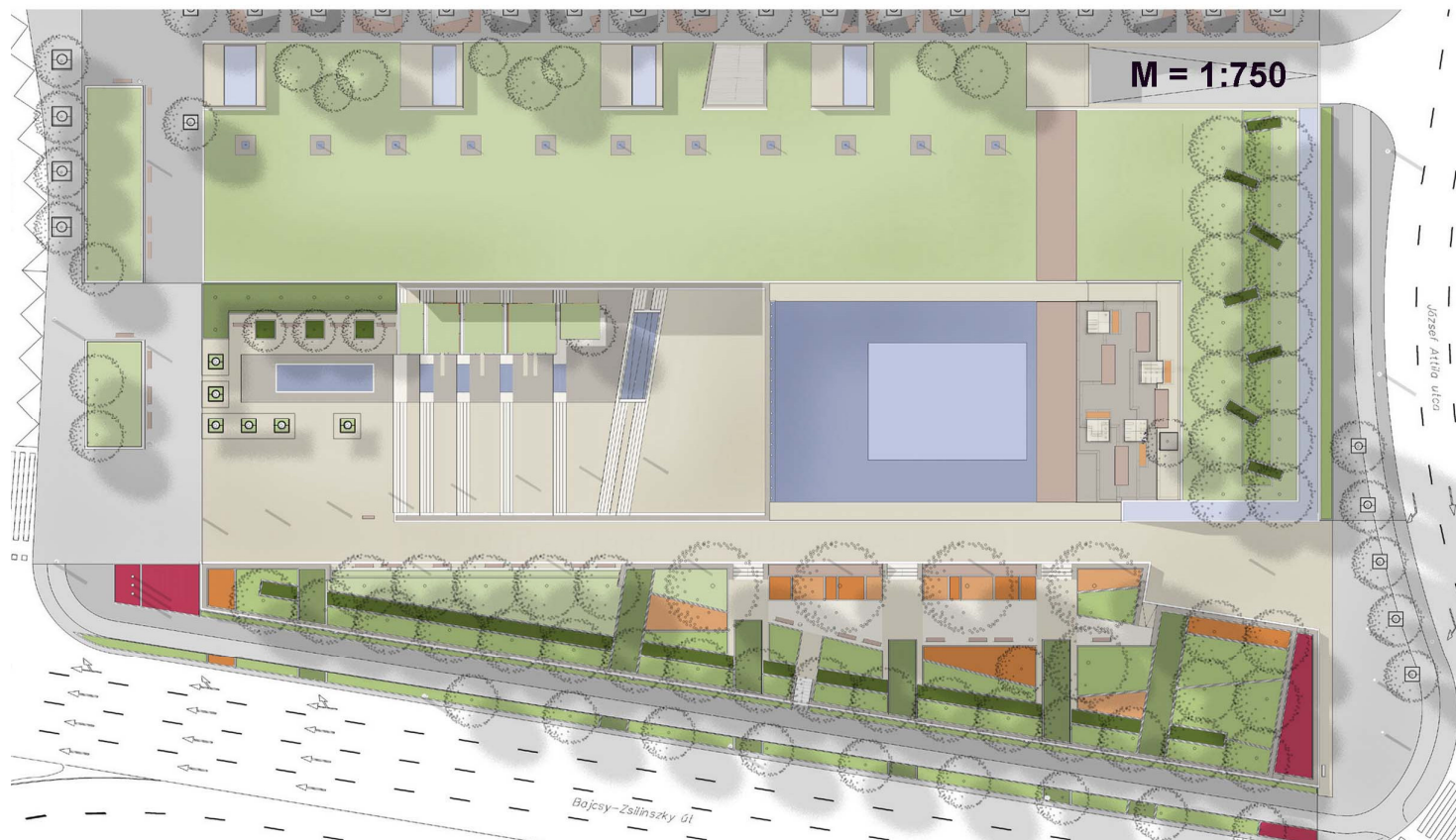
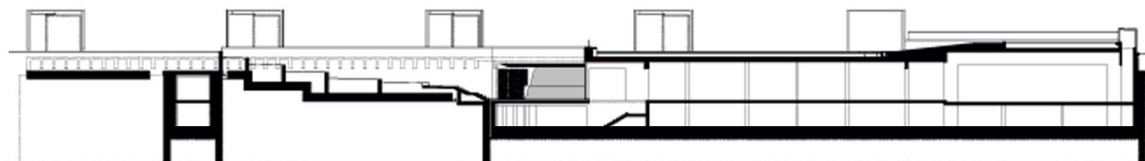
BUDAPEST, ERZSÉBET TÉRI KULTURÁLIS KÖZPONT ÉS PARK

Lipótváros területén a 18. század végén szabályozási terv alapján kezdett kiépülni a vásártér funkcióra kijelölt tér. Oldalain zömmel háromemeletes bérházak épültek, köztük a mai „Gödör-tér” területén az un. Marokkói-udvar. Utóbbi a hatvanas években lebontották, helyén parkoló létesült. A 90-es évek végén tervpályázatok eredményeként, a 72 munka közül kiválasztott nyertes pályamű alapján megkezdték a Nemzeti színház építését, de a beruházást 1998-ban leállították. A térség rendezésére 2000-ben újabb tervpályázatot írtak ki, ennek nyomán a Firka Építész Stúdió készítette el az engedélyezési és kiviteli terveket (2000-2001). A „Gödör-tér” rendezését követően (I. ütem) végül egy mélygarázs és a Gödör-klub került a lakosság használatába, a korábbi vásártér helyén létesített park felújítására a II. ütemben került sor.

A „Gödör-tér” területén megvalósított rendezés célja az volt, hogy kulturált környezetben haladjanak a gyalogosok a Deák tér és a Szent István tér között, és jelentős zöld- és vízfelületekkel rendelkező találkozó-, gyülekező- és pihenőtér jöjjön létre. A tervezett futó víztor, a számítógéppel vezérelt vízképző szökőkutak, az előcsarnok üvegteretjén kialakított nagy vízmedence révén korszerű köztér jött létre, vízjátékkal kísért teraszos vezet le a Gödör-klubhoz. (A tervezett elemek az M=1:750-ben közölt áttekintő helyszínrajzban is láthatók.) A megvalósítás során homokfúvott gránitlapok kerültek az Andrássy út felőli fogadótérre és a Harmincad utca felőli gyalogosfelületekre, míg a bejárati térre fűrészelt mészkölapokat fektettek.

Forrás:

Budapest Belváros, Erzsébet téri Kulturális Központ és Park kertépítészeti kiviteli terve (Firka Építész Stúdió, Sándor Kertépítész Kft., tájépítész tervezők: Balogh Péter István, Bogner Zsuzsanna, Sándor Tamás), 2000-2001 Balogh Péter István, Sándor Tamás: Budapest, Erzsébet tér, egy közpark születése. In: Tájépítész 2001/3 Gödörben: az Erzsébet tér parkja 2010 (táj-kert blog.hu)

BUDAPEST, A BELVÁROS ÚJ FŐUTCÁJA

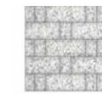
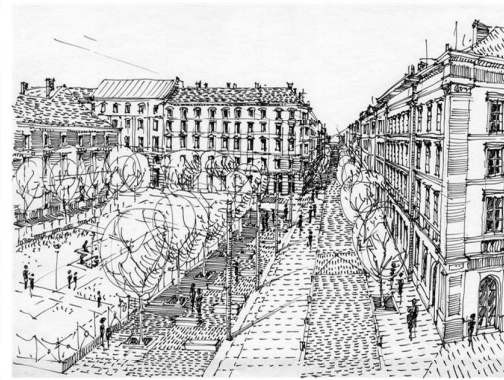
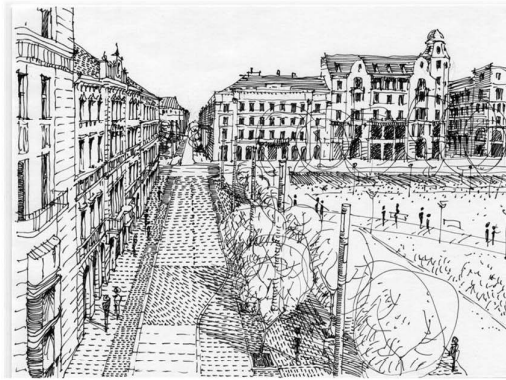
A „Belváros új főutcája” projekt az eltérő szerepű belváros-részek – szakaszról-szakaszra változó keresztmetszetű és funkciójú, szakaszról-szakaszra eltérő korú és arculatú építészeti térfalakkal határolt – közös (többé-kevésbé észak-déli) tengelyű utcáinak egységes városszerkezet-alakító, integráló, identitásteremtő főutcává fejlesztését célozta meg. A fejlesztés keretében javult a belváros térbeli funkcionális egysége, kedvezőbbek lettek a Duna és a főutca kapcsolatai, összekötődtek olyan embematikus terek, mint a Kálvin tér, Egyetem tér, Szervita tér, Erzsébet tér, Hild tér, Szent István tér, Szabadság tér.

A szabadter-építészeti kialakítás koncepciója a közterületek használati közötti prioritási sorrendből indult ki:

1. gyalogosan közlekedők (különös tekintettel a mozgásukban korlátozottakra), továbbá a különféle közösségi használatok (teraszok, rendezvények, találkozások),
2. kerékpárosok,
3. közösségi közlekedés (autóbuszok)
4. egyéb gépjárművek.

A szakaszonként változó keresztmetszeti adottságok és funkcionális elvárások mellett az egységességet a keresztmetszeti kialakítás – térbeli és időbeli flexibilitást (változatosságot és változathatóságot) megengedő – tipizálásával lehetett biztosítani. Ennek fő elemei: az épületekhez csatlakozó bordűr (2x), a gyalogosoknak, teraszoknak, rendezvényeknek, találkozásoknak fenntartott gyalogos sáv (2x), és az ún. berendezési sáv, melyben igénytől függően parkolóhelyek, kerékpár-rögzítők, fák, növénykazetták, vízfátékok, padok, lámpaoszlopok, hulladék tárolók, közlekedési táblák stb. kaphatnak helyet (2x). Középre került a közlekedési sáv (1x).

Míg a berendezési sáv és a közlekedési sáv méretű és méretezésüket a gépjárművekre vonatkozó előírások határozták meg, addig a bordűr a csatlakozó épülethomlokzatok szabálytalan profiljának lekövetését szolgálta. A közölt részletrajzokban feltüntettük az Október 6. utca tervezett keresztmetszetét és a burkolási rendjét.

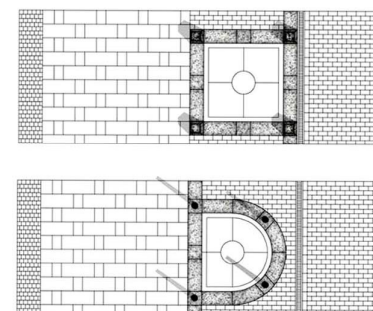
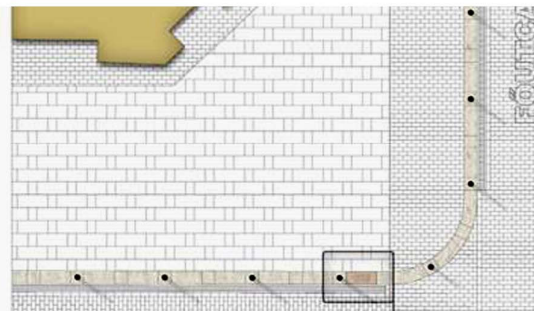
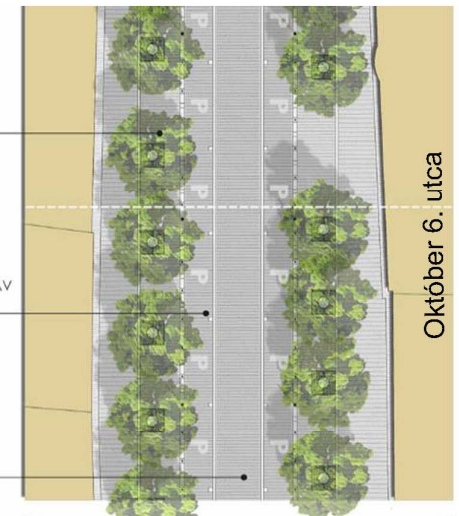
GYALOGOS FORGALOM

BERENDEZÉSI SÁV PARKOLÓ

ÜTTEST

2007

2009

BUDAPEST, A BELVÁROS ÚJ FŐUTCÁJA (EGYETEM TÉR)

Az Egyetem tér a Kálvin tér és a Szent István körút között kialakított új főutca fontos eleme. A Belváros és Lipótváros területén olyan módon alakították ki a közlekedés új rendjét, hogy megmaradjon a működőképesség – a sokféle belvárosi funkció kiszolgálása (lakó, intézmény, hivatal, üzleti szolgáltatás, kereskedelem, vendéglátás) – az átmenő forgalom teljes mértékben történő kizárásával. Ahogy ezt a kiviteli tervi részlet is mutatja, a teret a gyalogosok szinte korlátozás nélkül használhatják, ezt szolgálja a szegélymentes burkolat. A járművek mozgásterét erre a célra kialakított, nagyobb teherbírású felületekre korlátozzák. Az anyagválasztást az egyes struktúrák, elemek és berendezések (el)várható élettartama határozta meg. A közterület-hálózat évszázadokban mérhető élettartamával szemben az infrastruktúra élettartama évtizedekben, az utcabútoroké 10-20 évben, kisebb berendezési tárgyaké 1-2 évben mérhető. Az utcaburkolat tartóssága, jelentős rombolás nélküli megbonthatósága, könnyű visszaépíthetősége tehát alapvető szempont. Az időtálló burkolat (gyalogos felületeken világos mészkő, gépjárművel járható felületeken világosszürke gránit) a történelmi városrész időtállóságának is közvetítője, miközben a világos színek eleganciát, derűt, üdeséget, fiatalos dinamikát hoznak a belváros évszázados falai közé. A terhelés- és fagyállóságot a szokatlanul vastag burkolóelemek biztosítják. Az utcabútorozás tipizált és egyedi elemekből áll össze. A terek mindig egyedi arculatot kapnak, miközben a tipikus elemek továbbvezetésével jól felismerhetően illeszkednek a főutca arculatba. Az egyedileg tervezett utcabútorok és berendezések, beleértve a csatorna-fedlapokat, a faverem-rácsokat, a hulladékgyűjtőket és kerékpár-rögzítőket, egységes rendszert alkotnak, és az igényektől függően különböző kombinációban helyezhetők el.

Forrás:
Város-Teampannon Kft. tervszolgáltatása

